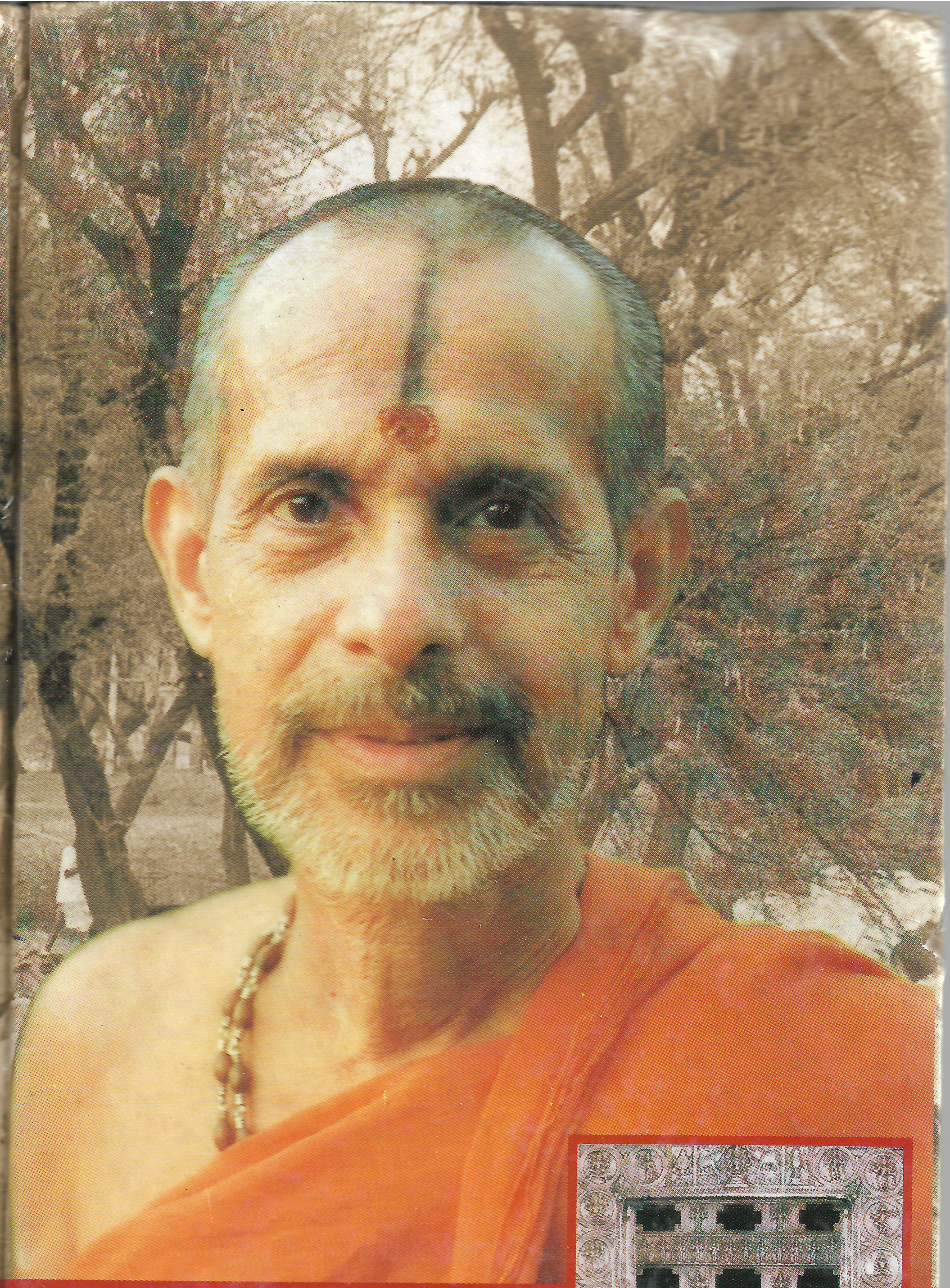

ಪೇಜಾವರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಪೇಜಾವರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

(ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ)

ಸಂಪಾದಕರು

ಹೆರಂಜೆ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ

ಮುರಳೀಧರ ಉಪಾಧ್ಯ, ಹಿರಿಯಡಕ

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರ ಪೀಠಾರೋಹಣ ವಜ್ರ ಮಹೋತ್ಸವ ಸಮಿತಿ

ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ

ಬೆಂಗಳೂರು – ೫೬೦ ೦೨೮

PEJAVARA PRASHASTHI: Life and Achievements of Shri Vishwesha Theertha Swamiji of Sri Pejavara Matha, Udupi. Published on the occasion of the "Diamond Jubilee" celeberation of taking up the life of consecration and taking charge of the Sri Pejavara Matha. Edited by Heranje Krishna Bhat and Muraleedhara Upadhya, Hiriadka, 1999.

PP : 770 + 32 + 48 (Photo Pages)

COVER DESIGN:

Conception : Ramesh Rao

Art work : Shailesh Kotian

Photo : Yajna, Mangalore

Printed at Manipal Power Press, Manipal 576 119

‘ಪೇಜಾವರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ’ಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರ ಚಿಕಣಿ ಆತ್ಮಕತೆ ಹಾಗೂ ಮಹಾ ಪರಂಪರೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕುರಿತು ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ೩೪ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಜೀವನ, ಸಾಧನೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಸಾಮಾಜಿಕ - ರಾಜಕೀಯ ನಿಲುವುಗಳ ಕುರಿತು, ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ, ಕು. ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟ, ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯ, ಡಾ। ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಶಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ಪಾಡಿ, ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ, ಪಂಡರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯ ಗಲಗಲಿ, ಪ್ರೊ। ಪಿ. ಶ್ರೀಪತಿ ತಂತ್ರಿ, ರಾಜಾರಾಮ ತೋಳ್ಪಾಡಿ, ಪಾಟೀಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಕೆ. ಕೆ. ಪೈ, ಏರ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಆಳ್ವ, ಡಾ। ಸಿ. ಎಚ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೂರ್ತಿ, ಎ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ ಮತ್ತಿತರ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬರೆದಿರುವ ಎಪ್ಪತ್ತು ಲೇಖನಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿವೆ. ‘ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಪುಟ’ ಖ್ಯಾತಿಯ ಪ್ರೊ। ಹೆರಂಜೆ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಪ್ರೊ। ಮುರಳೀಧರ ಉಪಾಧ್ಯ, ಹಿರಿಯಡಕ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸಂಪಾದಕರು.

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

೫. ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

ಡಾ। ಡಿ. ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆ

ವಿಚಿತ್ತ ಚೇತನ

ಗುಣೇಷು ಕ್ರಿಯತಾಂ ಯತ್ನಃ ಕಿಮಾಟೋಪೈಃ ಪ್ರಯೋಜನಂ ವಿಕ್ರೀಯಂತೇ ನ ಘಂಟಾಭಿಃ ಗಾವಃ ಕ್ಷೀರವಿವರ್ಜಿತಾಃ – ಎಂಬ ಸುಭಾಷಿತದಂತೆ ಮನುಷ್ಯ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಬರಿಯ ಆಡಂಬರದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ಹಾಲು ಹಿಂಡುವ ಹಸುವಿನ ಘಂಟೆಯೂ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಲಿಲ್ಲದ ಹಸುವಿನ ಗಂಟೆಯೂ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಸುವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದವರಿಗೆ ಈ ಶಬ್ದ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಆ ಹಸು ಎಷ್ಟು ಹಾಲು ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಘಂಟಾನಾದವು ಅಧಿಕವಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ಹಸುವಿನ ಬೆಲೆ ಅಧಿಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಾಗೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ-ಗೌರವಗಳು ಬರುವುದು ಆತನ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ. ಬರಿಯ ಹೊರಗಿನ ವೇಷ ಅಥವಾ ಪ್ರಚಾರದಿಂದಲ್ಲ. ಚಿನ್ನಕ್ಕಾಗಲೀ, ವಜ್ರಕ್ಕಾಗಲೀ ಇರುವ ಬೆಲೆ ಅವುಗಳ ಪ್ರಚಾರದಿಂದ ಬಂದದ್ದಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದಾಗಿದೆ. ಹಸುವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬಯಸುವವನು ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ಹಿಂಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಅದರ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು, ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಬರಿಯ ಪ್ರಚಾರದಿಂದ ಮೇಲೇರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿಜವಾದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸರಿಯಾದ ಸಾಧನಗಳೇ ಇಲ್ಲ.

ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಂದು ಹಸು ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಅವರು ಬರಿಯ ಘಂಟಾನಾದದಿಂದ ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಹಸುವಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ತನ್ನ ಸದಾಚಾರ, ಸತ್ಕರ್ಮ, ನಿಷ್ಕಲ್ಮಶ ಹೃದಯಪೂರ್ಣ ಪ್ರವಚನಗಳೆಂಬ ಅಮೃತವನ್ನು ತನ್ನ ಕೊಡಗೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ತರದ ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಸಾತ್ವಿಕ ಗೋವು' ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ತಾನಿರುವ ಸಮಾಜದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಮಾತು ಮತ್ತು ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಜನಮನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುವ, ಮುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಸಂತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಅದ್ವಿತೀಯರೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

ಜನೋಪಯೋಗಿಯಾಗಿ ವಿಭೂತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಸರ್ವ ಜನೋಪಯೋಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ವಿಭೂತಿ ಪುರುಷರೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಣ್ಣಿನ ಸಿಪ್ಪೆಗೆ ಬಣ್ಣ ಬಂದಾಗಲೇ ಅದರೊಳಗಿನ ರಸಕ್ಕೆ ಸಿಹಿ, ಮಾಧುರ್ಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಗಳವರ ಪಟ್ಟಾಧಿಕಾರ ಸ್ವರ್ಣಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪೂರ್ಣತೆ, ಪಕ್ವತೆ, ಮಾಧುರ್ಯಗಳು ಬಳಿ ಬಂದವರನ್ನು ಹಸನಾಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ●

ಹೆರಂಜೆ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ, ಮುರಳೀಧರ ಉಪಾಧ್ಯ ಹಿರಿಯಡಕ

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಪೇಜಾವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಜೀವನ-ಸಾಧನೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಮೀಕ್ಷೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ನಾವು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ರೂಪರೇಷೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೀಗಿತ್ತು: (೧) ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಸುದೀರ್ಘ ಸಂದರ್ಶನವೊಂದನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದು, ಚಿಕ್ಕ ಆತ್ಮಕಥನವೊಂದನ್ನು ಬರೆಯುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ವಿನಂತಿಸುವುದು. (೨) ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮಧ್ವಚಾರ್ಯರ 'ತತ್ತ್ವವಾದ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಸಂಕಲಿಸುವುದು. (೩) ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಈವರೆಗಿನ ಮೂರು ಪರ್ಯಾಯಗಳ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದು. (೪) ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈಗಾಗಲೇ ವಿವಿಧ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಅಸಾಧರಣ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡುವುದು. (೫) ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತಜ್ಞರಿಂದ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಸುವುದು. (೬) ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ನೀಡಿರುವ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಸಂದರ್ಶಗಳನ್ನು ಸಂಕಲಿಸುವುದು. (೭) ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದು. (೮) ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಬಹುಮುಖಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಕಲಿಸುವುದು. ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹದ ಕೆಲಸ ನಮಗಿದ್ದ ಕಾಲ ಮಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಈಡೇರಿವೆ ಎಂಬ ತೃಪ್ತಿ ನಮಗಿದೆ.

ಒಸ್ನಲಿ

'ಪೇಜಾವರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ'ಯ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯ ಅಷ್ಟಮಠಗಳು ಹಾಗೂ ಪೇಜಾವರ ಮಠವನ್ನು ಕುರಿತು ಆರು ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಕಡಿಯಾಳಿ ವಾದಿರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ

'ಅಷ್ಟಮಠದ ಹೆಸರಾಂತ ಯತಿಗಳು' ಹಾಗೂ ಮೆಕೆಂಝಿ ಸಂಪುಟದ 'ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ಕೈಫಿಯತ್ತು' ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ಯತಿಗಳು ಉಡುಪಿಯ ಗಡಿದಾಟಿ, ದೇಶದ ಉದ್ದಗಲದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಕೈಫಿಯತ್ತು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರ 'ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಉಡುಪಿಯ ಕೊಡುಗೆ' ಹಾಗೂ 'ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ಗುರುಪರಂಪರೆ, ಒಂದು ಹೊಸ ಬೆಳಕು' ಈ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯ ಲೇಖನಗಳು. ಪೇಜಾವರ ಮಠ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದ ಉಡುಪಿ ಮಠ ಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿತ್ತು. ಎಸ್. ಯು. ಪಣಿಯಾಡಿಯವರ ಸಪ್ಲೈ ಏಜೆನ್ಸಿ (ಲಿ.) ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ 'ಪರ್ಯಾಯಮ್ ಸೊವೆನಿರ್'ನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿತ್ತು. ಕತೆಗಾರ ಕೊರಡ್ಕಲ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು ಇದರ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಯ ಮುಖಪುಟದಲ್ಲಿ ''ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಯ 'ಪರ್ಯಾಯ ಪ್ರಾಮಿಸರಿ ನೋಟು'ಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಿರಿ'' ಎಂದು ವಿನಂತಿಸುವ ಜಾಹೀರಾತು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

'ಕೊಟ್ಟ ಕುದುರೆಯನೇರಿ ಗಡಿದಾಟಿದವರು'

ಎಂ. ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯ-ಕಮಲಮ್ಮ ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗನಾಗಿ, ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸಂ|ದ ವೈಶಾಖಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿಯಂದು ಸೋಮವಾರ (೨೭-೪-೧೯೩೧), ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಸಮೀಪದ ರಾಮಕುಂಜದಲ್ಲಿ ಜನನ. ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ|ರದ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿ, ಶುಕ್ರವಾರ (೩-೧೨-೧೯೩೮) ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯತೀರ್ಥರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರಾದದ್ದು. ಬಾರ್ಕೂರಿನ ಭಂಡಾರಕೇರಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯತೀರ್ಥರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ. ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ ಎಂಬಂತೆ ನಡೆಸಿದ ಮೂರು ಪರ್ಯಾಯಗಳು: ೧೯೫೨-೫೪; ೧೯೬೮-೧೯೭೦; ೧೯೮೪-೮೬; ೧೯೫೩ರಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಾಧ್ವ ಮಹಾಮಂಡಲದ ಸ್ಥಾಪನೆ; 'ಗೀತಾಸಾರೋದ್ಧಾರ' ಕೃತಿ ರಚನೆ (೧೯೬೮). ಭಂಡಾರಕೇರಿ ಮಠದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯತೀರ್ಥರನ್ನು ಪಲಿಮಾರು ಮಠದ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ (೧೯೬೯) ನೇಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ; ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ; ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ಸ್ಥಾಪನೆ (೧೯೫೬), ಪಾಜಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಸ್ಥಾಪನೆ (೧೯೮೦), ಆನಂದತೀರ್ಥ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಸ್ಥಾಪನೆ. 'ಪಂಡಿತ ಪೋಷಣಾ ನಿಧಿ' ಸ್ಥಾಪನೆ (೧೯೯೦) ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ಸಂಶೋಧನ ಮಂದಿರ ಆರಂಭ (೧೯೯೪) ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ; ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಿಂದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸರ್ವ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರ ಪ್ರಕಟಣೆ. ಹದಿನೇಳು ಸುಧಾ ಮಂಗಲೋತ್ಸವಗಳು; ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉಚಿತ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯದ ಆರಂಭ (೧೯೬೮). ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ ಬಡಾವಣೆಯ ದಲಿತರ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿ ಪಾದಯಾತ್ರೆ, (೧೯೭೦). ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಚಂಡಮಾರುತದ ಹಾವಳಿಗೊಳಗಾದವರಿಗಾಗಿ ಹಂಸಲದಿವಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೧೫೦ ಮನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದು (೧೯೭೮). ಕರ್ಜಗಿಯಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಾಶ್ರಮ ಸ್ಥಾಪನೆ; ಭೂಕಂಪ ಪೀಡಿತ ಗೋವಿಂದಪುರದಲ್ಲಿ

ಅರುವತ್ತು ಮನೆಗಳ ವಿತರಣೆ (೧೯೯೫), ಸುಮಾರು ಅರುವತ್ತು ವಿವಿಧ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಸತಿಗೃಹಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ. ಇವು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಜೀವನದ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಒಂದು ಚಿಕಣಿ ಆತ್ಮಕಥನವಿದೆ. ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪುಗಳು, ಮಠದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅನುಭವ, ಎರಡನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಗಾಯಾಳುಗಳ ಶೂಶ್ರೂಷೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಕನಸು ಕಂಡದ್ದು, ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಪ್ರಭಾವ, ಮಾಧ್ವ ಮಹಾಮಂಡಲದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮ, ದಲಿತರು ಅನುಭವಿಸುವ ಅವಮಾನದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವ, 'ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ಮಂಥನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ' ಹರಿಜನಕೇರಿ ಭೇಟಿ, ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಗಳು, ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಪರಿಸರ ಚಳವಳಿ, ರಾಮಜನ್ಮಭೂಮಿ ಪ್ರಕರಣದ ಕೆಲವು ತೆರೆಮರೆಯ ಸಂಗತಿಗಳು-ಪಂಜಾಬಿನ ಶಾಂತಿಯಾತ್ರೆ, ಗೋಕಾಕ್ ಚಳವಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು, "ನಾನು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ 'ಹರಿಜನ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದಗಳು, ಗಾಂಧೀಜಿ, ವಿನೋಬಾ, ಮಶ್ರೂವಾಲಾ, ಕುಮಾರಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಒತ್ತುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಒಲವು ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಜಯಪ್ರಕಾಶ, ಲೋಹಿಯಾ, ಆಚಾರ್ಯ ನರೇಂದ್ರದೇವ ಮುಂತಾದವರ ಸಮಾಜವಾದಿ ವಿಚಾರಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿದ್ದೆ. ಶ್ರೀಮಂತರ ಹಾಗೂ ಬಡವರ ಆರ್ಥಿಕ ಅಂತರವು ಬಹಳಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಿರಬೇಕು. ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ತೀವ್ರ ಕಳಕಳಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿತ್ತು" (೨-೧) ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

'ಕೊಟ್ಟ ಕುದುರೆಯನೇರಿ ಗಡಿದಾಟಿದ' ಪೇಜಾವರ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಕನಸು-ನನಸುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ಪಾಡಿಯವರು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ (೨-೩).

'ನಾನಾ ಜನಸ್ಯ ಶುಶ್ರೂಷಾ'

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಹಾಗೂ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ವಿವಿಧ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಮೂವತ್ತೊಂದು ಲೇಖನಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿವೆ. ಅವರು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಹಾಗೂ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ನೀಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಮಾಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನೆಲೆಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಭೀರ ತಾತ್ವಿಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳ ಭಾರವಿಲ್ಲದೆ, ವಾಗಾಡಂಬರವಿಲ್ಲದೆ ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಲೇಖನಗಳು ಮಾದರಿಯಾಗಿವೆ. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ 'ತತ್ತ್ವವಾದ'ವನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಹೀಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ- "ಸಕಲ ವೇದಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾಗಿದ್ದು, ಅವನ ಲೀಲಾವಿಹಾರ

ಕೇಂದ್ರವೂ, ಲೀಲಾತ್ಮರ ಸಾಧನ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಆಗಿರುವ ಈ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಾತ್ಪರ ಶಕ್ತಿಯ ಸೇವಕರೂ ಸಾಧಕರೂ ಆದ ಈ ಜೀವರು ಭಗವಂತನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಮೂಲಭೂತವಾದ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಅಂತರವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು. ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ಸಾಧಕ ಜೀವರ ಗುರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಅಪೌರುಷೇಯ ವೇದ ಮತ್ತು ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.'' (೩-೩೦)

ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ 'ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯ'ದಲ್ಲಿರುವ ''ನಾನಾ ಜನಸ್ಯ ಶುಶ್ರೂಷಾ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಕರವನ್ಮಿತೇಃ'' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಧ್ಯೇಯವಾಕ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ -''ಇದು ನಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಧ್ಯೇಯವಾಕ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಚರಿಸಿ, ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ಉದಾಸೀನವಾಗಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ನಾವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಮಾಜದ ಸೇವೆಯೆಂದರೆ ಅದೊಂದು ಲೌಕಿಕ ಕಾರ್ಯವೆಂದೂ, ಅದನ್ನು ತೊರೆದು ದಿನವಿಡೀ ಜಪತಪ ಮೊದಲಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವವನೇ ಕಟ್ಟಾ ಧಾರ್ಮಿಕನೆಂದೂ ಒಂದು ಭಾವನೆಯು ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕರ್ಮದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಬಂದ ನಮ್ಮ ವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಜಪ ಪೂಜಾದಿಗಳಲ್ಲೇ ನಾವು ಪರಿಮಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ತ ಜನತೆಯ ಸೇವೆಯೂ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ, ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ನಿತ್ಯಾನುಷ್ಠಾನಗಳ ಜತೆಗೆ ಈ ಸೇವಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಗೀತೆಯ ಆದೇಶ ವೆಂದೂ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಾಂತವು ಸಮಾಜ ವಿಮುಖವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ನೀಡದೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಉನ್ನತಿಗೆ ಪೋಷಕವಾದ , ವಿಧಾಯಕವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದರಿಂದ ನಾವು ಮನಗಾಣಬಹುದು.'' (೩-೨೯)

ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೆ ಬರೆದರು. ಸೋದೆ ಮಠದ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಉಡುಪಿಯ ಅಷ್ಟಮಠಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರ ಅನಂತರ ಕನ್ನಡಪರವಾದ ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟವರು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸರ್ವ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿರುವ ಇವರು ಆ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ತನ್ನ ಉಪನ್ಯಾಸ ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತಗಳಿಂದ ಆಯ್ದ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಆಯ್ದ ಕೆಲವು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಕತೆಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿವೆ (೩-೩೧; ೩-೩೨)

ಪೇಜಾವರ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಮೂರು ಪರ್ಯಾಯಗಳು ಹಾಗೂ ನೂರಾರು ಸಾಧನೆಗಳ ಸಮಗ್ರ ವಿವರಗಳು ಪಂಡರೀನಾಥಾಚಾರ್ಯ ಗಲಗಲಿ ಅವರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿವೆ. (೪-೧). ಈ ಗ್ರಂಥದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಪರ್ಯಾಯ ಕಾಲದ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ.

'ಚೈತನ್ಯದ ಬುಗ್ಗೆ'

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಐದನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಸರಳ, ನಿರಾಡಂಬರ ಹಾಗೂ ''ಚೈತನ್ಯದ ಬುಗ್ಗೆ''ಯಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯ ತೀರ್ಥರು, ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ, ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯ, ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕ, ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ಮಾಲತಿ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ, ಕೆ. ಎಸ್. ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಎಮ್. ಕೆ. ಭಾರತೀರಮಣಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತಿತರರು ಬರೆದಿರುವ ಹದಿಮೂರು ಲೇಖನಗಳು ಹಾಗೂ ಎರಡು ಕವನಗಳಿವೆ. ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯ ತೀರ್ಥರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಒಂದು ವಾಕ್ಯಾರ್ಥದ ವಿವರಗಳಿವೆ. (೫-೨) ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಗಳು ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ. ''ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಷ್ಟು ಜಾಗೃತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ನಾನು ಇನ್ನೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. (೫-೪) ಎ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟರ 'ಶ್ರೀಗಳವರು ಮತ್ತು ಪರಿವಾರ' ಎಂಬ ಲೇಖನ (೫-೧೫). ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳ ಸಂದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆತ್ಮೀಯ, ಸಮೀಪ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಜರತಾರಿಯ ಬದಲು ಖಾದಿ-ಕಾವಿ ಧರಿಸುವ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳು ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯ. ''ಹಳೇಹಾಳ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ. ಪರ್ಯಾಯ ಸಂಚಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅಲ್ಲಿನ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕೇವಲ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಭಕ್ತರು ಬಹಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಜನರ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಶ್ರೀಗಳವರು ಸಮಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. 'ತಾವು ಕಾರಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ. ನಾವು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇವೆ' ಎಂದರು ಜನರು. 'ಅದು ನನಗೆ ಸಂಕೋಚವಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಕೊನೆಗೂ ಶ್ರೀಗಳು ಮೆರವಣಿಗೆಗೆ ಒಪ್ಪಿದರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಓಡುತ್ತ ಹೋದರು. ಜನರೂ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಓಡಿದರು. ಇದೊಂದು ರೀತಿಯ ಓಟದ ಮೆರವಣಿಗೆಯಾಯಿತು. ಹೀಗಿದೆ ಶ್ರೀಗಳವರ ಕಾರ್ಯದ ಒತ್ತಡ.'' (೫-೧೫) ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಂಧನಾಳ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಸರಳತೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. (೮-೮) ಮಂಗಳೂರಿನ ಸಂಮಾನ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಇಂಥ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆಯ ವಿವರ ಡಾ। ಡಿ. ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಬರೆದಿರುವ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿದೆ.

'ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ'

ಎಳವೆಯಲ್ಲೇ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಕೇರಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದು ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿಯಾಯಿತು. ದಲಿತರ ಕುರಿತು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮೂಡಲು ಕಾರಣವಾದ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಅವರು ಹೀಗೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ – ''ಒಮ್ಮೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ರೈತರ ಜತೆ ಮಠದ ವ್ಯವಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಹಾಗೂ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರೈತರೂ ಇದ್ದರು. ಆ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂದುಳಿದ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರೈತರೂ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅವರು ಮಠದ ಒಳಗೆ ಬರಲು ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟಾಗ, ನಾನು ಒಳಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವ ಮುಸಲ್ಮಾನ, ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರೈತರು, 'ಅವರು ಒಳಗೆ ಬರಲು ಅರ್ಹವಾದ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಲ್ಲ' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ನನಗೆ, ಒಳಬರದವರ ಸಂಕೋಚದ ಅರಿವಾಯಿತು. ಇತರ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರೈತರು ನನ್ನ ಎದುರಿಗೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಂತೆ ಒಳಗೆ ಬರಲು ಅರ್ಹರಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅವಮಾನವೆಂದು ನನಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೇ ಹರಿಜನರ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಕೊಡಲು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದ್ದವು.'' (೯-೨)

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ದಲಿತರ ಕೇರಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ''ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಯೊಬ್ಬರು ಮುಂದಾಗಿ ಇಂತಹ ಧೈರ್ಯದ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟದ್ದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆಂಬುದು ಖಂಡಿತ'' ಎನ್ನುವ ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ಘಟನೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ – ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಈ ಹರಿಜನ ಸಂಪರ್ಕದ ಕಾರ್ಯ ಎರಡು ರೀತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು – ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಂಕಟ ಅವಮಾನಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ , ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ೧೬.೬ ರಷ್ಟಿರುವ ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಇನ್ನೂ ಗೌರವದ ಸ್ಥಾನ ಸಂಪಾದನೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ನಿರಾಶಾಮಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಮಾತೃಧರ್ಮದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಆಶೋದಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ, ಸವರ್ಣೀಯ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಜನ ಸಮಸ್ಯೆಯ ತುರ್ತನ್ನು ಅದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ದೀನ ದಲಿತರನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೆ ಇಡೀ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜವೇ ಹೇಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾರದ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದೀತೆಂಬುದನ್ನು ಸವರ್ಣೀಯರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಅದು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. (೯-೨)

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಹಿಂದೂ ಸವರ್ಣೀಯರ ಹೃದಯ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಬಲ್ಲರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಡಾ। ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರಿಗಿದೆ – ''ಈಗ ನಾವು ಬದಲಾಗಬೇಕಾದ್ದು ಹರಿಜನರ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಾಗಬೇಕಾದ ಬದಲಾವಣೆ ನಮ್ಮ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿಯೇ. ಹರಿಜನರನ್ನು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರೆಂದು ದೂರವಿಟ್ಟು ನಾವು ಮಹಾಪಾಪಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಪಾಪವನ್ನು ನಾವು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಡೀ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದ ಹಿಂದೂ ಸವರ್ಣೀಯರ ಹೃದಯ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ನೀವು ಮಾಡಬೇಕು.'' (೬-೩)

ಮಠಗಳು ಒಂದು ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವುಗಳಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಅವುಗಳಿಗಿದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ಆಕ್ಷೇಪಗಳಿಗೆ ಅವರು ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ - ''ಜಗತ್ತಿನ ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಾರಿದ ಜಗದ್ಗುರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಪೀಠವು ಕೇವಲ ಒಂದು ಕೋಮಿನ ಪೀಠವಾಗಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಆದೇಶಿಸಿದ ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುವಾಗ ಸಂಪ್ರದಾಯದ

ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸಂಬಂಧ ಇವೆರಡನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನನ್ನ ದೃಢನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ.'' (೯-೨) ''ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು, ಏನೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆರೋಪ ಇತ್ತು. ಈಗ, 'ಅವರು ಮಾಡುವುದು ಅತಿರೇಕವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಪೀಠದ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಕೂಡಾ ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ರೀತಿ ಈ ಎರಡರ ಸಮನ್ವಯದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ.'' (೯-೧).

'ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ, ಇಷ್ಟು ಸಾಕು ನನಗೆ' ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದರು. ಆದರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ಮಠವೊಂದರ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಇತಿ-ಮಿತಿಗಳೇನು ಎಂಬ ಅರಿವು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ ತೀರ್ಥರಿಗಿದೆ. ಉಡುಪಿಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ನೀಡಿದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿಯವರು ತನ್ನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ – ''ನಾವು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಭೇದ - ಭಾವವನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಇವು ಅನ್ಯಾಯಪೂರಿತವಾದ ಅನೈತಿಕ ಭೇದಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದೆಂದರೆ ದೇವರು ಮತ್ತು ದೇವವಾಣಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಪಾಪ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗ ಕೆಳವರ್ಗ, ಉಚ್ಚ-ನೀಚ ಎಂಬ ಜಾತಿ ಮತಗಳು ತೊಲಗಬೇಕು. ಅವು ನಮ್ಮ ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ತಲೆಎತ್ತಿ ನಿಂತ ಈ ಜಾತಿ-ಮತಗಳು ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವೇ ಮಾಯವಾಗುವುವು. ನಾವೀಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅತ್ಯಲ್ಪವೆಂಬ ಅರಿವು ನಮಗಿದೆ. ನಮಗೂ ಸಹ ಇತಿ-ಮಿತಿಗಳುಂಟು. ನಾವು ಸೈನ್ಯದ ಕಪ್ತಾನರು. ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆ, ಬಹಳಷ್ಟು ಮುಂದೆ ಹೋಗಲಾರೆವು. ನಾವು ಬಹಳ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ಶತ್ರುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸುವರು ಅಥವಾ ನಾವೇ ಸಮರಾಂಗಣವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದೆವೆಂದು ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂದೀತು. ನಾವು ಆದಷ್ಟು ಕಾಳಜಿಯಿಂದಿರಬೇಕು. ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಬಹುದೇ ವಿನಾ ಬಹಳಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.'' (೬-೧)

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ ಭೂಸುಧಾರಣೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಕಡಿದಾಳ್ ಮಂಜಪ್ಪನವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಸಿದರು. (೮-೮). ದಲಿತರಿಗಾಗಿ ಇರುವ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಮೀಸಲಾತಿಯ ವಿರೋಧವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. (೯-೨) ಕೈಗಾ ಹೋರಾಟದಂಥ ಪರಿಸರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬರಗಾಲಪೀಡಿತರಿಗೆ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳು ನೀಡಿದ ನೆರವಿನ ವಿವರಗಳು ಬಿ. ಆರ್. ನಾಡಗೌಡ (೬-೧೧) ಎ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟ (೬-೧೫) ಹಾಗೂ ವಾದಿರಾಜ ಪಂಚಮುಖಿಯವರ (೬-೧೨) ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿವೆ.

ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಪೇಜಾವರ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಮಾಡಿದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಪ್ರೊ। ಪಿ. ಶ್ರೀಪತಿ ತಂತ್ರಿಯವರು ತನ್ನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ (೯-೧೪) ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುರಿದು, ಭಂಡಾರಕೇರಿ ಮಠದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯತೀರ್ಥರನ್ನು ಪಲಿಮಾರುಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸುವುದರಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದರು. (ವಿವರಗಳಿಗಾಗಿ ನೋಡಿ – ಸಂಗೊಳ್ಳಿ, ಎನ್.ಎಸ್. – 'ಉಡುಪಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮಠದ ಖಟ್ಲೆ, ತೀರ್ಪು, ಗದಗ, ೧೯೮೬) ಬಾಲಸನ್ಯಾಸದ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ನಾಜೂಕಾಗಿ ಸಡಿಲಿಸಿ ಯೌವನದ ಬಳಿಕವೇ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು, ವೀರಶೈವ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಕಕ್ಷೆಯೊಳಗೆ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಇದು ''ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಅನೇಕತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ''ಯಾಗಿತ್ತು. (೬-೧೪) ತನ್ನ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನ, ಬರವಣಿಗೆ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ-ಚಾಲನೆ, ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳ ಆಯೋಜನೆ, ಪಂಡಿತರ ಪೋಷಣೆ-ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಪ್ರಕಟಣೆ-ಪ್ರಕಾಶನಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸಗ್ರಿ, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. (೬-೯).

'ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕ'

ರಾಮಜನ್ಮಭೂಮಿ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ವಿಫಲವಾದುದನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ತನ್ನ ಆತ್ಮಕಥನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ– ''ರಾಮಜನ್ಮಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂತರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಒಡೆಯದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವಸ್ಥಾನದ ರೂಪು ಬರುವಂತೆ ಕೆಲವೊಂದು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವುದು. ಇದು ಕಾಂಚಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರೂ ನಾವೂ ಆಲೋಚಿಸಿ ರೂಪಿಸಿದ ಸೂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಒಡೆಯದಿರುವುದರಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಆಘಾತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನೂ ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಬಹುದೆಂದು ಅನೇಕ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು.'' ''ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಹಿಂದೂ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಪ್ರಮುಖ ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂತರ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ ಸಭೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಆಂಧ್ರಭವನದಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ಕೃಷ್ಣಕಾಂತಜಿ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರದ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ಸಲೀಮರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಭೆಯು ನಡೆಯಿತು. ಬಹಳ ಸೌಹಾರ್ದದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಸಭೆಯು ನಡೆಯಿತು. ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ವಿಶ್ವಹಿಂದೂ ಪ್ರಮುಖ ಸಂತರಾದ ಸತ್ಯಮಿತ್ರಾನಂದಜಿ, ಸ್ವಾಮೀ ಚಿನ್ಮಯಾನಂದ ಮುಂತಾದವರೂ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಲಖನೋದ ಅಲಿಮಿಯಾನ್ ಮುಂತಾದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂತರು ಬಂದಿದ್ದರು. ನಾವು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು, ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದು ಧರ್ಮ, ರಾಮಜನ್ಮಭೂಮಿಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಬಾಬ್ರಿ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಿ ಎಂದು ಇಡೀ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆಂದು ಹಿಂದೂ ಸಂತರು ತಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟರು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂತರಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇ ಬಂದಿತು. ಅವರು ಈ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವಿರಾ ? ಎಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂತರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಅವಕಾಶ ಕೊಡಲು ನಾವು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದೆವು. ವಿವಾದಿತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕರಸೇವೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮೊದಲು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಬಿಹಾರದ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ಸಲೀಮರು ಸೂಚಿಸಿದರು. ನಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂತರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ವಿವಾದವನ್ನು

ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅದು ವಿವಾದಿತ ಪ್ರದೇಶವೇ ಆಗಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಕರಸೇವೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಅವರು ನಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮಾಜವು ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರು. ಈ ವಿವಾದವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂತರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಿಹಾರಿನಲ್ಲಿ ಅಡ್ವಾನಿ– ರಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ತಡೆದು ಅಡ್ವಾನಿಯವರ ಬಂಧನ, ವಿ.ಪಿ.ಸಿಂಗ್ ಸರಕಾರದ ಪತನ ಮುಂತಾದ ಘಟನೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಸಮಿತಿಯ ಸಮಾವೇಶವೇ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಮಜನ್ಮಭೂಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಯತ್ನವು ವಿಫಲವಾಯಿತು.'' (೨-೧)

ರಾಜಾರಾಮ ತೋಳ್ಪಾಡಿಯವರು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ರಾಜಕೀಯ ಒಲವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು-ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಅವರ ಅಚಲವಾದ ವಿಶ್ವಾಸ. ಎರಡು-ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅವರ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಗೌರವ. ಮೂರು-ಸಮಾಜವಾದದ ಕುರಿತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ಅವರ ಕಾಳಜಿ. ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಪ್ರತಿಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲೂ ಮತದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಕಾಲದ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಅವರು ಬರೆದ ಪತ್ರ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿದೆ (೭-೧).

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರನ್ನು, ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಅಹಿಂಸೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಪರಿಷ್ಕೃತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಓರ್ವ 'ಮೃದು ಹಿಂದುತ್ವವಾದಿ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ರಾಜಾರಾಮ ತೋಳ್ಪಾಡಿಯವರು, ''ಜಾತೀಯತೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸಂಕುಚಿತ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು, ದಲಿತರು ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಇತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಅವರ ಔದಾರ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ನಿಲುವು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮತೆ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ಕುರಿತು ಅವರ ಪ್ರತಿರೋಧ, ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರನ್ನು ಒಬ್ಬ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕನನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ನಮ್ಮನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತದೆ'' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. (೭-೨)

ಶಿಷ್ಯ-ವಾತ್ಸಲ್ಯ

ಹದಿನೇಳು ಸುಧಾ ಮಂಗಲೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರುವ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಗಹನವಾದ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ವಿವರಿಸಬಲ್ಲ ಬೋಧಕರಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು. ಅವರ ಬೋಧನ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಶಿಷ್ಯವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವಪ್ರಸನ್ನತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರು, ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸನ್ನತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರು, ಎ. ವಿ. ನಾಗಸಂಪಿಗೆ, ಸಗ್ರಿ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಡಾ। ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಜೋಶಿ, ಕೆ. ವಿಠ್ಠಲೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ಅರುಣಾಚಲ ಹೆಬ್ಬಾರ್ ಹಾಗೂ ಡಿ. ಸುದರ್ಶನ ಜೋಯಿಸರು ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಎಂಟನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ. ಉಡುಪಿಯ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಮಾಡಿದ ಜಗನ್ನಾಥನ ಶೃಂಗಾರರಸ ಪ್ರಧಾನವಾದ 'ರಸಗಂಗಾಧರ' ಪಾಠ ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಡಿ. ಸುದರ್ಶನ ಜೋಯಿಸ್ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. (೮-೮) ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾದ. ಅವನನ್ನು ತಿದ್ದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಸೋಲೊಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಸರಿದಾರಿಗೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಸೋಲೊಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. (೮-೫) ಮಾತೃ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳ ಶಿಷ್ಯ-ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ದುಸ್ಥಿತಿ ಇದ್ದಾಗ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಮುಸುಂಬಿ ರಸ ಕುಡಿಯಲು ನಿರಾಕರಿಸಿ, 'ಮುಸುಂಬಿ ತರಬೇಡಿ, ಆ ಹಣವನ್ನು ಮಠದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಊಟದ ಖರ್ಚಿಗೆ ತೆಗೆದಿರಿಸಿ' ಎಂದರಂತೆ. (೮-೬) ತನ್ನ ಸಂಚಾರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲೂ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (೬-೯)

'ಸೀತಾಯಣ'ದ ಪೋಲಂಕಿ ರಾಮಮೂರ್ತಿಯವರೊಡನೆ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ನಡೆಸಿದ ಸಂವಾದದ ವಿವರಗಳು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವಪ್ರಸನ್ನತೀರ್ಥರ (೮-೧) ಹಾಗೂ ಪ್ರೊ। ಶ್ರೀಪತಿ ತಂತ್ರಿಗಳ (೯-೧೪) ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಭಾಷಾಂತರದ ಮೂಲಕ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವಾಗ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಮಾದಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಪೋಲಂಕಿಯವರಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದರು. ಪೋಲಂಕಿಯವರು ತನ್ನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು.

ಲೋಕಾಂತಪ್ರಿಯ

'ಪೇಜಾವರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ'ಯ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಐದು ಸಂದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇಖೆಯನ್ನು ದಾಟಿದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಎದುರಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಅವುಗಳಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಉತ್ತರಗಳು ಎ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಗೋಪಾಡಿ ರಾಘವೇಂದ್ರ, ಭಟ್ಟರ ಸಂದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಡಾ। (ಶ್ರೀಮತಿ) ಶ್ರೀರಾಮ ಹರ್ಲೆಕರ ಅವರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿವೆ. (೯-೨) ಬಾಲಸನ್ಯಾಸ, ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ-ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನ, ಮೀಸಲಾತಿ, ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಪೇಜಾವರ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಪ್ರೊ। ಕು.ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿವೆ. (೯-೧)

'ನಿಮಗೆ ಏಕಾಂತ ಇಷ್ಟವೋ ಅಥವಾ ಲೋಕಾಂತವೋ ?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ- "ಇದು ಎರಡೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಚಿಂತನ-ಮಂಥನ ಬಯಸುವಾಗ ಎಲ್ಲರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರಬೇಕು ಅಂಥ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬರೀ ಏಕಾಂತವೂ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯ ಬದುಕನ್ನು ಬದುಕಲು ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ." (೯-೧)

'ಕೊಟ್ಟ ಕುದುರೆಯನೇರಿ ಗಡಿದಾಟಿದ' ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿ ಅನಿಕೇತನವಾಗಿ, ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗುತ್ತದೆ – "ಅಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ

ಸೀಮಿತರಾಗದೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಮಾನವರಾಗಿ ಕೂಡ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆಗುವ ಆಘಾತಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕು. ಕೈಗಾ ಚಳವಳಿಯಂತಹ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ತೊಡಗಿದಾಗ ಜನತೆ ನಮ್ಮ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.'' (೬-೪)

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಾಗ ನಾವು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ, ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿರುವ ಸುಮಾರು ಅರುವತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿಸಿದೆವು. (೧೧-೫) ಆ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಣೆಗಿದ್ದ ಕಾಲಮಿತಿ ಹಾಗೂ ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪರಿಚಯ ಹಾಗೂ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಹತ್ತನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ. ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳ ಜೀವನ-ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಲವು ಉಪಯುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ.

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಸಾಧನೆ, ವೇದಾಂತದ ಜೀವನ ವಿಮುಖ ರೂಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ, ತಗ್ಗಿಸಿ, ಜೀವನಪರವಾದ ರೂಪಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಬೆಳಗಿಸಿದ ರಾಜಾರಾಮ ಮೋಹನ್ ರಾಯ್, ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ಮೊದಲಾದವರ ಕೆಲಸದ ಮುಂದುವರಿಕೆ ಎನ್ನುವ ಡಾ। ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಶಿಯವರ ಹಾರೈಕೆ, ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸಂಪಾದಕರ ಹಾರೈಕೆಯೂ ಹೌದು- ''ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟವರು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಹರೇ. ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರಿಗೆ ಇರುವ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಭಾವ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ಅವರು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಹೋಗಬಹುದಿತ್ತು, ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದು. ಈ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಹೊಸ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಅವರ ಸನ್ಮಾನ ಷಷ್ಟ್ಯಬ್ದಿಯ ಸಂಕಲ್ಪವಾಗಲಿ.'' (೯-೧೩)

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು, ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇರಿ ಜನರ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಧಾನಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸುಭಾಷಿತವೊಂದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿದ್ದರು-

''ಸುಲಭಾಃ ಪುರುಷಾಃ ರಾಜನ್ ಸತತಂ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಃ
ಅಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಚ ಪಥ್ಯಸ್ಯ ವಕ್ತಾ ಶ್ರೋತಾ ಚ ದುರ್ಲಭಃ''

(ಮುಖದೆದುರು ಸಿಹಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಜನ ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಕಹಿಯಾದರೂ ವಿಹಿತವಾದುದನ್ನು ಹೇಳುವವರಾಗಲಿ, ಕೇಳುವವರಾಗಲಿ ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟ.) 'ಪೇಜಾವರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ಗ್ರಂಥದ ಓದುಗರೂ ಈ ಸುಭಾಷಿತದ ಒಡಲಾಳದ ಆಶಯವನ್ನು ನೆನಪಿಡಬೇಕೆಂದು ನಾವು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

* * *

'ಪೇಜಾವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ತುಲಾಭಾರ ಮಾಡುವಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಚಯ ನೀಡುವ ಗ್ರಂಥವೊಂದರ ಪ್ರಕಟಣೆ' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದವರು ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ, ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಪೀಠಾರೋಹಣದ ವಜ್ರ ಮಹೋತ್ಸವ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ರಾಜರ್ಷಿ ಡಾ। ಡಿ. ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು. ಶ್ರೀ ಹೆಗ್ಗಡೆ

ಯವರ ಕನಸನ್ನು ನಮಗೆ ವಿವರಿಸಿ, ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿದವರು ಪ್ರೊ। ಕು. ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟರು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಕಾಶಕರು ಬೆಂಗಳೂರಿನ, ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಪೀಠಾರೋಹಣ ವಜ್ರಮಹೋತ್ಸವ ಸಮಿತಿಯವರು. (ಗೌರವಾಧ್ಯಕ್ಷರು-ನಿವೃತ್ತ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎನ್. ವೆಂಕಟಾಚಲಯ್ಯ, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು – ಶ್ರೀ ಕೆ. ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿ ಎರ್ಕಾಡಿತ್ತಾಯ, ಪ್ರೊ। ಕೆ.ಟಿ. ಪಾಂಡುರಂಗಿ, ಶ್ರೀ ಸದಾನಂದ ಎ. ಶೆಟ್ಟಿ, ಶ್ರೀ ಬಿ. ಆರ್. ಶೆಟ್ಟಿ, ಶ್ರೀ ಎನ್. ವಿನಯ ಹೆಗ್ಡೆ, ಶ್ರೀ ಬಿ. ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್, ಶ್ರೀ ಕೆ. ಬಲರಾಮ ದಾಸ್, ಶ್ರೀ ಕೆ. ಶಂಕರ ರಾವ್, ಶ್ರೀ ಬಿ. ಗೋವಿಂದ ರಾವ್, ಖಜಾಂಚಿ - ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಸ್. ಮಡಿ, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು: ಶ್ರೀ ಪಿ. ಜೆ. ಬಾಗಿಲ್ತಾಯ, ಪ್ರೊ। ಡಿ. ಪ್ರಹ್ಲಾದಾಚಾರ್ಯ, ಪ್ರೊ। ಎನ್. ವಜ್ರಕುಮಾರ್, ಡಾ। ಎಂ. ಎಸ್. ಆಳ್ವ, ಶ್ರೀ ಕೆ. ನಾರಾಯಣದಾಸ್, ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಕಾಂತ ಕೆಮ್ತೂರ್, ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಲ್. ರಾಮನಾಥ್ ಭಟ್, ಶ್ರೀ ಯು. ಕೇಶವ ಆಚಾರ್.)

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ ರಚಿಸಿದವರು ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದ ಶ್ರೀ ರಮೇಶ ರಾವ್, ಉಡುಪಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿದವರು ಶ್ರೀ ರಘು ರಾಮಾಚಾರ್ಯ ಪೇಜಾವರ ಮಠ, ಉಡುಪಿ, ಪ್ರೊ। ನಿ. ಶ್ರೀಶ ಬಲ್ಲಾಳ, ಅಂಬಲಪಾಡಿ, ಉಡುಪಿ, ಶ್ರೀ ಸಗ್ರಿ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜು, ಉಡುಪಿ, ಶ್ರೀ ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ, ಉಡುಪಿ, ಶ್ರೀ ಟಿ. ಮೋಹನದಾಸ ಪೈ, ಮಣಿಪಾಲ, ಶ್ರೀ ಟಿ. ಸತೀಶ ಯು. ಪೈ, ಮಣಿಪಾಲ ಪವರ್‌ಪ್ರೆಸ್, ಮಣಿಪಾಲ, ಶ್ರೀ ಎ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟ, ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಹಾಗೂ ಪೇಜಾವರ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯವರು.

ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟವರು- ಡಾ। ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಶಿ, ಪ್ರೊ। ಪಿ. ಶ್ರೀಪತಿ ತಂತ್ರಿ, ಶ್ರೀ ರಾಜಾರಾಮ ತೋಳ್ಪಾಡಿ, ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ತೋಳ್ಪಾಡಿ, ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎನ್. ಪ್ರಭು, ಶ್ರೀ ಏರ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಆಳ್ವ, ಶ್ರೀ ಸಗ್ರಿ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಡಾ। ಬಿ. ಆರ್. ನಾಡಗೌಡ, ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ವರಖೇಡಿ, ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜ ಪಂಚಮುಖಿ, ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವಪ್ರಸನ್ನತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸನ್ನತೀರ್ಥರು, ಡಾ। ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಜೋಶಿ, ಶ್ರೀ ಅರುಣಾಚಲ ಹೆಬ್ಬಾರ್, ಡಾ। (ಶ್ರೀಮತಿ) ಶ್ರೀರಾಮ ಹರ್ಲೆಕರ, ಡಾ। ಸಿ. ಎಚ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ, ಶ್ರೀ ಎ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟ. ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎನ್. ರಾಘವೇಂದ್ರಾಚಾರ್ಯ, ಪ್ರೊ। ಎಂ. ಆರ್. ಹೆಗಡೆ – ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು (ನೋಡಿ- ಅನುಬಂಧ- ೧೧-೮).

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸಂಪಾದಕರಾದ ನಾವು (ಮುರಳೀಧರ ಉಪಾಧ್ಯ ಹಿರಿಯಡಕ, ಹೆರಂಜೆ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟ.) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ, ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಪರ್ಯಾಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತ ಬೆಳೆದವರು. ಅನ್ನದ ಋಣ ತೀರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅನ್ನದ ಋಣವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು, 'ಪೇಜಾವರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತ, ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರಿಗೆ ಅಭಿವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ●

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

೫-೧

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು

ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ವರೆಗೆ ....

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಮೀಯಾಳ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿಶುದ್ಧ ವಂಶಸಂಭೂತರೂ ವೇದಜ್ಞರೂ ಆದ ಶ್ರೀಯುತ ಎಮ್. ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಕಮಲಕ್ಕ ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ದೇವತಾ ಪ್ರಸಾದಲಬ್ಧ ವರದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಉಭಯಕುಲತಾರಕ ತೇಜಸ್ವಿ ಸುಪುತ್ರನು ಪ್ರಜೋತ್ಪತ್ತಿ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಈ ಸುಪುತ್ರನಿಗೆ 'ವೆಂಕಟರಮಣ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ವಾಯಿತು. ಗರ್ಭಾಷ್ಟಮದಲ್ಲಿ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಉಪನಯನವು ಆಯಿತು. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮಠದ ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಗಳವರಿಂದ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವೂ ನಡೆಯಿತು. ಆಗ ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ಮಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯತೀರ್ಥರು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಈ ವಟುವನ್ನು ಕರೆಸಿದರು. ಯಂತ್ರೋದ್ಧಾರ ಶ್ರೀ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಟುವಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಪ್ರಣವಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಅಧೋಕ್ಷಜತೀರ್ಥರ ಮಹಾಪೀಠಕ್ಕೆ ವೇದಾಂತ ವಿದ್ಯಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು. 'ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ' ಎಂಬ ಶುಭನಾಮ ವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಉಡುಪಿಗೆ ಬಂದರು. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಉಡುಪಿಯ ಮುಖ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಂದ ನಾಟಕಾಂತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಕರಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮುಖಪಾಠ ಮಾಡಿದರು.

ಮೊದಲ ಸಂಪರ್ಕ

ಆಗ ಅವರು ಸುಮಾರು ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನವರಾಗಿದ್ದರು. ನಾವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ ಕ್ಕಾಗಿ ಉಡುಪಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಆಗ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ತಂದೆ ನಾರಾಯಣಾ ಚಾರ್ಯರು ನಮ್ಮನ್ನು ಪೇಜಾವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಔತಣ ಮಾಡಿಸಿದರು. ನಾವು ಅದೇ ವರ್ಷ ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವನವಮಿ ಮಹೋತ್ಸವರೂಪವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸ

ಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೆವು. ಆ ಸಭೆಗೆ 'ಮಾಧ್ವರಾದ್ಧಾಂತ ಸಂವರ್ಧಕ ಸಭಾ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಆ ಸಭೆಯ ಮೂಲಕ ಮಧ್ವನವಮಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವಿತ್ತು. ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷದ ಆ ಸಭೆಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಮಂತ್ರಿಸಿದೆವು.

'ಮಾಧ್ವರಾದ್ಧಾಂತ ಸಂವರ್ಧಕ ಸಭೆ'ಯ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ನಮ್ಮ ಆಮಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಆ ಸಭೆಗೆ ಬಂದರು. ಆ ಸಭೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಡುಪಿಯಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದರು. ಮಾಘಮಾಸದ ರಥಸಪ್ತಮಿ ದಿನದಂದು ಬಾರಕೂರು ಭಂಡಾರಕೇರಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಭಾಕಾರ್ಯಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ನಡೆದುವು. ಬನ್ನಂಜೆ ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು, ಕಟ್ಟೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು, ವರಖೇಡ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಪರೀಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದರು.

ಮಾರನೇ ದಿನ ಕೊನೆಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳ ಭಾಷಣ. ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಭಾಷಣ. ಶ್ರೀಗಳವರು ತಮ್ಮ ಆಶುಕವಿತಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ರಚಿತಗಳಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಭಾಷಣವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರ ಅಂದಿನ ಭಾಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಲೆದೂಗಿದರು. ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಶ್ಲಾಘಿಸಿದರು.

ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣಬೋಧರು ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ದೊರೆತಂತೆ

ಇದು ನಡೆದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರಿಗೆ ತರ್ಕ ವೇದಾಂತ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ನಾವು ಸಂತೋಷದಿಂದ 'ಅಸ್ತು' ಎಂದೆವು.

ನಮಗೆ ಆಗ ೨೮ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧ್ಯಾನತೀರ್ಥರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನವು ೨೫ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿಗೇ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಬಳಿಕ ರಾಮೇಶ್ವರ, ಬದರಿ, ಕಾಶಿ, ಗಯಾ, ಪ್ರಯಾಗಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದೆವು. ಅನಂತರ ಭಂಡಾರಕೇರಿಗೆ ಬಂದು ಸುಧಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತ ''ಆ ಮಾಯಂತು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ ಸ್ವಾಹಾ'' ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರಂತಹ ಶಿಷ್ಯರು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣಬೋಧತೀರ್ಥರು ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ದೊರೆತಾಗ ಎಷ್ಟು ಆನಂದವಾಗಿರಬಹುದೋ ಅಷ್ಟು ಆನಂದವಾಯಿತು.

ಸಾರ್ಥಕ ಬದುಕಿಗೊಂದು ನೆಲೆ

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧ್ಯಾನತೀರ್ಥರು ನಮಗೆ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಗಳ ಮಂಗಳವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರು – 'ನೀವು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಏನು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ?'

ಆಗ ನಾವು ಹೇಳಿದ್ದೆವು – ''ನಾವು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಪವಿತ್ರ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀ ರಾಮಪೂಜೆ, ಅಷ್ಟ ಮಹಾಮಂತ್ರಗಳ ಜಪವನ್ನು ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತ ತಪೋನಿರತರಾಗಿ ಇರುತ್ತೇವೆ.'' ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅಂದರು – 'ವ್ರತೋಪವಾಸೋ ವಿಧವಾಯತೀನಾಂ ಸದ್ವೈಷ್ಣವಾನಾಂ ತು ಸುಶಾಸ್ತ್ರಪಾಠಃ' 'ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಪ್ರವಚನೇ ಏವೇತಿ ನಾಕೋ ಮೌದ್ಗಲ್ಯಃ ! ತದ್ಧಿ ತಪಸ್ತದ್ಧಿ ತಪಃ' 'ಜಪ ಪೂಜೆಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತಹದ್ದು ಯತಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ತಪಸ್ಸಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವಚನವೇ ಮುಖ್ಯ ತಪಸ್ಸು. ನೀವು ತದೇಕಪರರಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು'.

ಗುರುಗಳ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ದೊರಕಿದ್ದು ಆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕವನ್ನಾಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನೆಲೆ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು.

ಮೀಯಾಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ, ಕಣ್ವತೀರ್ಥ ಭಂಡಾರಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಕೆ

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಅವರ ಊರು ಮೀಯಾಳದಲ್ಲಿ ಉಪನಯನ ಸಮಾರಂಭ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಮೀಯಾಳದಲ್ಲಿ ಆ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಪೂಜಾ, ಶಾಂತಿಪಾಠ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾಠ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಣ್ವತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಧ್ವಜತೀರ್ಥರ ಮಹಾ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಮಯ ಇದ್ದು ಪಾಠವು ನಡೆಯಿತು. ನಿತ್ಯವೂ ಶ್ರೀಗಳವರು ಹಿಂದಿನ ಪಾಠವನ್ನು ಮುಖಪಾಠ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಣ್ವತೀರ್ಥರಿಂದ ಬಾರಕೂರು ಭಂಡಾರಕೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ. ಅಲ್ಲಿ ಐದು ವರ್ಷಕಾಲ ನಿರಂತರ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನ ನಡೆಯಿತು.

ಭಂಡಾರಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ

ಆಗ ಭಂಡಾರಕೇರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗುರುಕುಲ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜೇಶ್ವರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ತರ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಹರಿದಾಸಾಚಾರ್ಯರು, ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದ ಬಿದರಹಳ್ಳಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು, ಜಾಲಿಹಾಳ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದ ಜಾಲಿಹಾಳ ರಾಘವೇಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು, ಧಾರವಾಡದ ಭೀಮಸೇನಾಚಾರ್ಯರು, ಮುಂಡರಗಿಯಿಂದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಪ್ರೌಢಗ್ರಂಥಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರುಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ನಾವೇ ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಇತರ ಅಪ್ರೌಢ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಠದ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳು ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಲ್ಲಿನ ದಿನನಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹೀಗಿದ್ದವು – ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೫ ಗಂಟೆಗೆ ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಂಗಲಾಷ್ಟಕಾದಿ ಪಠನ, ಪಂಚಾಂಗ ಶ್ರವಣ, ಸ್ನಾನ, ಅಹ್ನೀಕ, ಪಾರಾಯಣಾದಿ ಗಳು ಎಂಟು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ.

ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ವಿಸರ್ಜನೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಜಪತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಜಪತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಹರಿದಾಸಾಚಾರ್ಯರು ನಿತ್ಯ ಭಾಗವತ, ಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ ಮುಂತಾದ ಪುರಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಠಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪುರಾಣ-ಪಠನ ಶ್ರವಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಸಲ ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮುಖಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಂಟು ಗಂಟೆಯಿಂದ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಪಾಠಗಳು. ಪುನಃ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸ್ನಾನ, ಮಹಾ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧ ಗಂಟೆಯಿಂದ ೫ ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಪುನಃ ಪಾಠಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ರಾತ್ರಿ ಪೂಜಾದಿಗಳ ಬಳಿಕ ೧೦ ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ .

ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಪಾಠ ಕೇಳುವುದಲ್ಲದೆ, ಕೆಲವು ಪ್ರೌಢ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಭೇದೋಜ್ಜೀವನ, ವಾದಾವಳಿ, ವ್ಯಾಕರಣ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಯಂ ರಾಮಾಯಣ, ಭಾಗವತ -ವಿಜಯಧ್ವಜೀಯಾದಿಗಳ ಅವಲೋಕನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಟಪಾಠ ಹಾಳುಹರಟೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ದೂರ. ಅವರ ಸದ್ಗುಣಗಳು, ಉತ್ತಮ ನಡತೆಗಳು ಇತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿದ್ದವು. ಅವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ

ಭಂಡಾರಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರಲ್ಲಿ ಭೇದೋಜ್ಜೀವನಕಾಶಿಕಾ, ವಾದಾವಳಿ, ವ್ಯಾಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟು ಉತ್ತಮ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಮುಂದೆ ಉಡುಪಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ತುಂಬ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತರುವರು' ಎಂಬುದಾಗಿ ಇನ್ನ ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರು, ಗುರುಗುಂಡಿ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ

ಆಗ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರಿಗೆ ಸುಧಾಪಾಠ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ತರ್ಕವೇದಾಂತ ಕೇಸರಿ ತಿರುವಾದಿ ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಲಕ್ಷದೀಪೋತ್ಸವದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಉಡುಪಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಆಗ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. ಉತ್ಸವದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತ ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿದರು. ಅವರು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಭಂಡಾರಕೇರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಬಾಯ್ತುಂಬ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು.

ನಾವೂ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರೂ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ. ಮಹಾ ಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಅನಂತಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಉಡುಪಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ಪೇಜಾವರ ಮಠಕ್ಕೇ ಬಂದರು. ಎರಡು ದಿನ ಇದ್ದರು. ಆಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾದಲ್ಲಿದ್ದ ಅದ್ವೈತದೂಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ಸಹಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾದ ಒಂದು ದೂಷಣವನ್ನೆತ್ತಿ – ಇದು ಅಯುಕ್ತವೆಂದರು. ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಅದರ ಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದರು. ಈ ಕುರಿತು ಇಬ್ಬರೂ ಎರಡು ಗಂಟೆ ಕಾಲ ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ನಿರುತ್ತರರಾದರು. ರಾತ್ರಿ ೯ ಗಂಟೆಗೆ ಪುನಃ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಶ್ರೀಗಳು ಖಂಡಿಸಿದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತರು. ಅವರಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ದೆಯೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ೧೧ ಗಂಟೆಗೆ ಪುನಃ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮಲಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಉತ್ತರ ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಶ್ರೀಗಳವರು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ನಿರುತ್ತರರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಗೆ ಮರಳಿದರು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏಳುವಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಆಗಲೇ ೫ ಗಂಟೆಯ ಬಸ್ಸಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಲ್ಲೂ ಹೇಳಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು. ತಾನು ಮಹಾ ಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಉಳ್ಳವನು, ಅತ್ಯಂತ ಕಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಪರಾಜಯ ಹೊಂದಿದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ವ್ಯಥೆಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವರು ತಾವು ಪರಾಜಯ ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸದಿದ್ದರೂ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕರ್ಣಾಕರ್ಣಿಕವಾಗಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಿತು.

ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಮತ್ತೊಂದು ಘಟನೆ. ಆಗ ಅಷ್ಟಗ್ರಹ ಯೋಗ ಇತ್ತು. ನಾವು ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಾವು ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಮೂರು ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹಾಯಾಗವನ್ನು ನಡೆಸಿದೆವು. ಒಂದು ಸಾವಿರ ಋತ್ವಿಜರು ಯಮುನಾ ನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಿಲಿತರಾದರು. ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಯಜ್ಞ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಮೇರೆಗೆ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಕಾಶಿಯಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರ ಷಡಂಗ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆ ನಡೆಯಿತು. ಆಗ ಷಡಂಗ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ದೇಶದ ಯಾವ ತರ್ಕಪಂಡಿತರಿಗೂ ಆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಭೆಯು ನಿಶ್ಶಬ್ದವಾಗಲು, ಬಳಿಕ ಬೇರೊಂದು ವಿಚಾರ ನಡೆಯಿತು.

ಮರುದಿನ ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಭೆಯು ಸೇರಿತು. ಆಗ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಷಡಂಗ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಅದನ್ನೂ ಖಂಡಿಸಲು ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು, ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ದಂಡಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರು, ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತರಾದರು, ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಾದರು.

ಸುಧಾ ಮಂಗಳ

ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ, ಚಂದ್ರಿಕಾ, ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರುಕ್ತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿವಾದ - ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಾಠ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರಿಗೆ ಸುಧಾ ಪಾಠವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದೆವು. ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷಕಾಲ ಸುಧಾ ಪಾಠವು ನಡೆಯಿತು. ಸುಧಾಪಾಠದ ಮಂಗಲ ಮಹೋತ್ಸವವು ಉಡುಪಿ ಪೇಜಾವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಜರಗಿತು. ಮಂಗಲ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟ ಮಠಾಧೀಶರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಶೀರೂರು ಮಠದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂದ್ರತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರು ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದರು - 'ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರೆಂಬ ಉತ್ತಮ ಅಮೂಲ್ಯ ರತ್ನವನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಮಾಧ್ವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿರಿ' ಎಂದು.

'ಶ್ರೀ ಹರಿ ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹ ಬಲವೇ ಬಲ. ಬೇರೆ ಏನೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳಿದೆವು.

ವಸ್ತುತಸ್ತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಾವು ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರಿಗೆ ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳಿ ನೀಡಿದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಸಹಸ್ರಪಾಲು ಅಧಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ದೇವತಾಪ್ರಸಾದಲಬ್ಧ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಇರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ, ಜಾಗತಿಕ ಜ್ಞಾನ, ಕರ್ತವ್ಯಶಕ್ತಿ, ಸದ್ಗುಣಗಳು ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸುಕೃತದಿಂದ ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹವಿಶೇಷದಿಂದಾಗಿ ಒದಗಿವೆ. ಅವರು ಈವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಅವರು ಇನ್ನು ಮಾಡಲಿರುವ ಕಾರ್ಯಗಳ ಶತಾಂಶ ಮಾತ್ರ. ಅವರ ಸ್ತುತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಾವು ನೆನೆಸುತ್ತ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆನಂದಪಡುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ಇತೋಽಪ್ಯತಿಶಯವಾಗಿ ಅವರು ಸ್ತುತ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಆಗಲಿ ಎಂದು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತ ಇರುವೆವು.

('ಉಪಾಯನ' - 'ತತ್ತ್ವವಾದ' ಪರ್ಯಾಯ ವಿಶೇಷಾಂಕ ಜನವರಿ - ಫೆಬ್ರವರಿ, ೧೯೬೮)

●

೫-೨

ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾದರಿ

ತಿರುವಾರಿ ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಜೊತೆ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ನಡೆಸಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಿಸುವೆವು.

ಪ್ರಸ್ತಾವ

ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸರ್ವ ಶಬ್ದಾವಾಚ್ಯನಾಗಿದ್ದು ಶಬ್ದಲಕ್ಷನಷ್ಟೇ ಎಂದು ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅನವಸ್ಥಾದೋಷವನ್ನು ಹೇಳಿ ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನವಸ್ಥಾದೋಷವು ಹೇಗೆಂದರೆ –'ಗಂಗಾಯಾಂ ಘೋಷಃ' 'ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಭೀರರ ಹಳ್ಳಿಯು ಇದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಗಂಗಾಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗಂಗಾ ಪ್ರವಾಹ ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯು ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಗಂಗಾಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಗಂಗಾತೀರ ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಗಂಗಾತೀರ ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾತೀರದ ಜ್ಞಾನವು ಇರಬೇಕು. ಲಕ್ಷಣಾ ಎಂಬುದು ಪದ-ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಸಂಬಂಧದ ಜ್ಞಾನವು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಮೊದಲು ಇರಬೇಕು. ಲಕ್ಷಣಾಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಗಂಗಾಪದ ಮತ್ತು ಗಂಗಾತೀರಗಳು ಸಂಬಂಧಿಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಲಕ್ಷಣಾರೂಪ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಮೊದಲು ಗಂಗಾತೀರದ ಜ್ಞಾನವು ಬೇಕು. ಗಂಗಾತೀರವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದುದರಿಂದ ಅದರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಆ ತೀರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣಾರೂಪ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನವು ಬರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷಣಾವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಮೊದಲುಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಶಾಸ್ತ್ರೈಕಗಮ್ಯನಾಗಿದ್ದು ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಬರಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣಾ ಮಾತ್ರವನ್ನು ಒಪ್ಪುವವನು ಲಕ್ಷಣಾ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಮೊದಲು ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವಾದರೂ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೇ ಬರಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಶಬ್ದಗಳ ಲಕ್ಷಣಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಅವನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುವುದು. ಲಕ್ಷಣಾ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ಅವನ ಜ್ಞಾನ ಮೊದಲು ಇರಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಅನವಸ್ಥಾದೋಷವನ್ನು ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು

ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅನವಸ್ಥಾದೋಷವು ಸರ್ವಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯನು ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಎಂದು ಹೇಳುವ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಲಕ್ಷಣಾದಂತೆ ಶಕ್ತಿಯು ಪದ-ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಆ ಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರೈಕಗಮ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನವು ಇರಬೇಕು. ಶಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಇರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅನವಸ್ಥಾದೋಷವು ವಾಚ್ಯತ್ವಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು –ಸುಧಾದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಏನೆಂದರೆ, ಯೌಗಿಕ ಶಬ್ದಗಳು ಶಕ್ತಿ ಲಕ್ಷಣಾಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ವಾಕ್ಯತುಲ್ಯಗಳಾದುದರಿಂದ, ಅವುಗಳ ಅವಯವಗಳ ಶಕ್ತಿ-ಜ್ಞಾನವು ಮಾತ್ರ ಸಾಕು. ಆದುದರಿಂದ ವಾಚ್ಯತ್ವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನವಸ್ಥಾದೋಷವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು –ಯೌಗಿಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನವು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನವಸ್ಥಾ ದೋಷವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಉತ್ತರವನ್ನು ಅದ್ವೈತಿಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಮತದ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಲಕ್ಷಣಾದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದ ಯೌಗಿಕ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಬಂದ ನಂತರ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣಾ ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳು ಲಕ್ಷಣಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಕ್ತಿವಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಲಕ್ಷಣಾವಾದಿಗಳಿಗೂ ಅನವಸ್ಥಾ ದೋಷ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು –ಜಗತ್ಕಾರಣ ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಯೌಗಿಕ ಶಬ್ದಗಳು ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವ ರೂಪದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಧರ್ಮಕನು ಎಂದು ಹೇಳುವ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವ ರೂಪ ಧರ್ಮವು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಆ ರೂಪದಿಂದ ಯೌಗಿಕ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿರ್ಗುಣ ಎನ್ನುವ ಅದ್ವೈತಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಯೌಗಿಕ ಶಬ್ದವು ಯಾವ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರಲಾರದು.

ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು – ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವವು ಬ್ರಹ್ಮನ ತಟಸ್ಥ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಅದ್ವೈತ ಮತದ ಪ್ರಕಾರ 'ಯತ್ರ ಕಾಸಾರಃ ತದ್ದೇವದತ್ತಗೃಹಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾಸಾರವು ತಟಸ್ಥಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ದೇವದತ್ತ ಗೃಹವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ, ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವವು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಆ ಧರ್ಮಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಯಾಕೆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಬೋಧಿಸಲಾಗದು ?

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು – ಕಾಸಾರಕ್ಕೂ ದೇವದತ್ತ ಗೃಹಕ್ಕೂ ಆಧಾರ-ಆಧೇಯ ಭಾವರೂಪವಾದ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಸಾರವು ದೇವದತ್ತನ ಗೃಹವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಅದ್ವೈತ ಮತದ ಪ್ರಕಾರ ಅಸಂಗನಾದ ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಕಾರ್ಯತ್ವದ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಧರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಬರಲಾರದು.

ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು – ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವವು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿತವಾಗಿದೆ. 'ಯದ್ರಜತಂ ಸಾ ಶುಕ್ತಿಃ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಆರೋಪಿತ ರಜತದಿಂದ ಶುಕ್ತಿಯ ಜ್ಞಾನವು ಬರುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿತನಾದ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವರೂಪ ತಟಸ್ಥ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಯಾಕೆ ಬರಬಾರದು ?

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು – ಶುಕ್ತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಜತಾರೋಪದ ಮೊದಲು ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾದ ಶುಕ್ತಿಕೆಯ ಜ್ಞಾನವು ಇರಬೇಕು. ಅದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಮೊದಲು

ಅಧಿಷ್ಠಾನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಇರಬೇಕು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಅದ್ವೈತ ಮತ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಗೆ ಬಂತು ? ಶಬ್ದಗಳಿಂದ, ಲಕ್ಷಣಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ, ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಬೇಕು... ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸರ್ವಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅದ್ವೈತ ಮತಕ್ಕೆ ಅನವಸ್ಥಾ ದೋಷವು ಅಪರಿಹಾರ್ಯ.

ವಿಜಯೀಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಮೌನ.

('ಉಪಾಯನ'-'ತತ್ತ್ವವಾದ' ಪರ್ಯಾಯ ವಿಶೇಷಾಂಕ, ಜನವರಿ-ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೯೮೪).

೫-೩

ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು

ಕರ್ನಾಟಕದ ತುಂಬ, ಭಾರತದ ತುಂಬ, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ನಿರೀಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ವರ್ಷಾನು ವರ್ಷ ಪರ್ಯಟನ ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಉಡುಪಿ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಾದ್ಯಂತ ವರದಿ ಒಪ್ಪಿಸಲು, ಪರ್ಯಾಯ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಉಡುಪಿಗೆ ಬೇಗ ಹೋಗಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸ್ವಾಮಿ ಈ ಸೇವಕನನ್ನು ಹತ್ತಿರದ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಮಾಡುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ವದಂತಿ; ಇದು ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಹೌದು.

ನನ್ನ ಅವರ ಮೊದಲ ಭೇಟಿಯಾಯಿತು ಧಾರವಾಡದ ವಿಠೋಬ ದೇವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ. ಆ ಗುಡಿಯು ನನ್ನ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಅಂದಿನ ಆ ಭೇಟಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ನಿಂತಿದೆ. ಆ ಮೇಲೆ, ಉಡುಪಿ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಮುಂಬಯಿ, ಬೆಂಗಳೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾರ್ದಿಕ ಭೇಟಿಯಾಗಿದೆ. ಮೊನ್ನೆ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಮನೆಗೂ ದಯಮಾಡಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಹರಸಿದರು. ಸಾಧನಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಪಂಕ್ತಿಲಾಭವೂ ಆಗಿದೆ.

ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಕಥೆಯಾಯಿತು. ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗೆ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ; ಅವರ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಆದರೂ ಮಾರ್ದವದ ಮಾತು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಅವರಿಂದ ಸೇವೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವರು ಪುಣ್ಯವಂತರು, ಯೋಗ್ಯರು. ಇವರಂಥ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾರತ ಮಾತೆಯ ಸೇವೆಗೆ ಬೇಕು. ಅವರ ಹೂವಿನೊಡನೆ ಕನ್ನಡದ ನಾರೂ ತಲೆ ಏರುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಯೋಗ.

ನನ್ನ ಅವರ ಪರಿಚಯ ನಿಬಿಡ, ನಿರಂತರ ಅಲ್ಲ; ಆದರೂ ಆತ್ಮೀಯ, ಗೂಢ. ಅಂಥ ಮಾತು ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳು. ಅವರ ಸಹಕಾರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ನನಗೆ ಒಂದು ಶಾಟಿ ದಯಪಾಲಿಸಿ ದರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು 'ಕುಣಿಯೋಣುಬಾರಃ' ಪದ್ಯ, ಮಡಿಯಲ್ಲಿ, ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ, ಅಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವತಃ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನನಗೆ ಬೃಹತೀ ಸಹಸ್ರದ ಒಂದು ಪ್ರತಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಇವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉಡುಪಿ ಕೃಷ್ಣನ ಸೇವೆ ಸಹಕುಟುಂಬ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ತಾಯಿ ದಿವಂಗತಳಾಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಉಡುಪಿಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದರು; ಪ್ರಯಾಣ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯಿಂದ ತುಳಸಿವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂದಿದ್ದರು. ಎಂದೂ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬರದ ತಂದೆಯವರು ನಾನು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ

ಗೆಳೆಯ ಹರಿದಾಸಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅಂತಃಕರಣದ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಕನಕನ ಸೇವೆ ನನಗೂ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದಿತು.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾಸ ಗೋವಿಂದಪ್ಪನವರಿಂದ, ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುವರ್ಯ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ ಕಟ್ಟೆಯವರಿಂದ ಸಾಗಿಬಂದ ಈ ಸತ್ಸಂಗಫಲವು ಎಪ್ಪತ್ಮೂರರ ಮುಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಮಹನೀಯರ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಸಫಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪೇಜಾವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಸಾಮಾನ್ಯರು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮಾನ್ಯರು; ಲೋಕಮಾನ್ಯರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟರ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಂಗಾರಕ್ಕೂ, ಖದಿರಾಂಗಾರಕ್ಕೂ ಬದ್ಧ ವೈರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತರ ಸ್ವೋತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೆ ಯಾವುದೂ ಸಾಧಕ.

ಸಜ್ಜನರನು ಕಾಪಾಡುವ ಸ್ವಾಮೀ
ಪಾಡುವೆ ನಿನ್ನಾನಾಮಾ;
ವಿಶ್ವಕ್ಕೂ ಸರಿ, ವಿಶ್ವನಿಗೂ ಸರಿ;
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಿಗು ಸರಿಯೇ;
ಓಂ ವಿಶ್ವಸ್ಮೈನಮೋ ಎನ್ನುವೆನು
ದಾರಿದೋರು ದೊರೆಯೇ.
ಓಹೊ ಪೂರ್ಣಕಾಮಾ
ನಮೊ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವಾಯ ॥

('ನಿವೇದನ'- 'ತತ್ತ್ವವಾದ' ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆ, ೧೯೭೬)

●

೫-೪

ಸಮಾಜ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಶ್ರೀಗಳು

'ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ'

ಪರಮ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಷ್ಟು ಜೀವಂತ ಜಾಗೃತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ನಾನು ಇನ್ನೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ.

'ಈಶಾವಾಸ್ಯಂ ಇದಂ ಸರ್ವಂ ಯತ್ ಕಿಂಚ ಜಗತ್ಯಾಂ ಜಗತ್' ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಆವಾಸ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ನಿಷ್ಠೆಯು ಅವರ ಸರ್ವಾನುಭವದ ನಿಷ್ಠೆಯಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಕೇವಲ ಪಾರಂಪರಿಕ ಅಹ್ನಿಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಮರೆಯುವವರು ಆಗದು. 'ಸರ್ವಭೂತ ಹಿತೇರತ'ರಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲು ಶ್ರೀಗಳವರ ಜೀವನ ನಿಷ್ಠೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಿರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಬಗೆದಿದ್ದೇನೆ.

'ಪ್ರಹ್ಲಾದ ನಿಲಯ'ದಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾಧ್ವ ಮತದ ತರುಣ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ನಾಹಂ ಕರ್ತಾ ಹರಿಃ ಕರ್ತಾ'; ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಸುವ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಇದ್ದಾನೆ. ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮವು ತನ್ನದು ಎಂಬ ವಿನಮ್ರ ಭಾವನೆ ಅವರದು.

'ಗುಣಾಃ ಪೂಜಾಸ್ಥಾನಂ ಗುಣಿಷು ನ ಚ ಲಿಂಗಂ ನ ಚ ವಯಃ' ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಶ್ರೀಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇರುವ ನನ್ನ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವೆನು.

('ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ' ಸಂ. – ವರದರಾಜ ಹುಯಿಲಗೋಳ, ೧೯೯೦, ಧಾರವಾಡ)

●

೫-೫

ಚೈತನ್ಯದ ಬುಗ್ಗೆ

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪೀಠಗಳು ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ನಾಡಿನ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿ ನಾಯಕತ್ವ ನೀಡುವುದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪ ಘಟನೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸದ್ಗುಣಗಳಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ರೂಢಿ, ಆಚಾರಗಳ ಕೂಡಿಬಿದ್ದ ತೊಡಕುಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು ಆ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೇಜಾವರ ಮಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರು ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಒಂದು 'ಘಟನೆ'ಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಅವರು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಣುತ್ವದಿಂದ ಚಲದತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದಲೇ ಮಠಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲಾರವು. ಕೇವಲ ಕೂತಲ್ಲೇ ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳಿಂದಲೇ ಅವು ತಮ್ಮನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಸಮಾಜವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲಾರವು . ಇದನ್ನು ಮನಗಂಡು ಧರ್ಮವನ್ನು ಜನದ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಒಯ್ಯಲು ಪ್ರವೃತ್ತರಾದದ್ದು , ಒಮ್ಮುಖ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಇಮ್ಮುಖ ಹೆದ್ದಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಪೀಠಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದು ಶ್ರೀಪಾದರ ಕೊಡುಗೆಯೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ.

ಅನೇಕ ಮಹಾ ಪುರುಷರಂತೆ ಶ್ರೀಗಳವರೂ ತಮ್ಮ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ತೀರಾ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಪಡೆದು ಉಡುಪಿ ಪುರಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರನ್ನು ಮೊದಲು ಕಂಡಿದ್ದ ನನಗೆ, ಅದಾಗಿ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ , ಬಹುಶಃ ಅವರ ಹದಿನೈದನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದಾಗ, ಇಲ್ಲೊಂದು ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ವ್ಯೆಮುರಿದು ಏಳುತ್ತಿದೆ ಎನಿಸಿತ್ತು. ಆಗಲೇ ಅವರೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವಚನವನ್ನೂ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ಭೆಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದಂತೆ ನೆನಪು . ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಚೋದನಶಕ್ತಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಮತ್ತೆ ಐದೋ ಆರೋ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಾಧ್ವ ಮಹಾಮಂಡಲವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಆತಂಕದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದವರಂತೆ ನಾನೂ ನನ್ನದೇ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂದೇಹದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದೆ. 'ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ' ರೂಢ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಇದು ಹಠ-ಶಠವಾದಕ್ಕೆ

ಆಯುಷ್ಯದಾನ ಮಾಡುವುದೋ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಭಯವಾಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾಧ್ವ ಮಹಾಮಂಡಲವಾಗಲಿ, ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಇತರ ಅನೇಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಲಿ ಪ್ರತಿಗಾಮಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗದೆ ಹಳೆಯ ಮರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಕೊಂಬೆರೆಂಬೆಗಳು ಚಿಗುರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಗುರುತಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವು. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜನ್ಮಾಗತ ಜಾತಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಅವರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವವರೆಲ್ಲ ಮಾಧ್ವರು ಎಂದು ಸಾರಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯ ಮಾಧ್ವರ ತತ್ತ್ವಗಳ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಜಾಗ್ರತ ಗಳಿಗೆಗಳ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ನಾಯಕರೊಡನೆಯೂ ಸಮುದಾಯದೊಡನೆಯೂ ಅವರಿಗಿರುವ ಸೌಹಾರ್ದ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥಗಳು ಜನರನ್ನು ಒಡೆಯುವ 'ಪಂಥ' (ಹುರುಡು)ಗಳಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ಅವು ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಯ ಪಂಥಗಳಾಗ ಬಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸಿವೆ.

ಬದುಕನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ಧರ್ಮವೆಂಬುದು ಮನುಷ್ಯನ ಆತ್ಮವನ್ನಷ್ಟೇ ಪೋಷಿಸಲಾರದೆಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಮುಖರು. ಶಿಕ್ಷಣ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆ ಮೊದಲಾದ ಅವರ ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಪೀಠಾಧಿಪತ್ಯದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿವೆಯೆಂದು ತೋರಿಸಿವೆ. ಸರಕಾರದ ಭೂಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾಲಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಹರಿಜನಕೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಅವರು ದೇವರು - ಧರ್ಮ ಸರ್ವರ ಹಕ್ಕು ಎಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪರಿವ್ರಾಜಕರು. ಅವರ ಅದಮ್ಯ ಚೈತನ್ಯ, ಕಾರ್ಯತತ್ಪರತೆ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಲಭಿಸಲಿ ಎಂಬ ಹಾರೈಕೆ ನನ್ನದು.

('ಪರಿವ್ರಾಜಕ' ಸಂ. – ಕು. ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟ, ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ, ಯು. ವಿಜಯನಾಥ ಶೆಣೈ, ೧೯೮೧, ಬೆಂಗಳೂರು.)

●

೫-೬

ಲೋಕ ಪಾವನ ಶಕ್ತಿ

'ದೊಡ್ಡವರದೆಲ್ಲವೂ ದೊಡ್ಡದೆನ್ನುವ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ' ಎಂಬುದು ಕವಿಯಾಡಿದ ಮಾತು. ಇದರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಿದರ್ಶನವಾದದ್ದು ನನಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಗೋಕಾಕಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ. ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾದರೂ ಜನತೆಯ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಹತಿಯನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾದ ಅವರು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸಾರದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಮುನಿವೃತ್ತಿಯ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ ನನ್ನದಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಚಿತ್ತ ಶೋಧನೆಯ ಸಾಧನವನ್ನು ನಾನು ಅಳೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಚಿತ್ತಶೋಧನೆಯು ಮತಿಚಮತ್ಕಾರವಲ್ಲವೆಂಬುದು ನನಗೆ ಅರಿತ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. 'ಬಿತ್ತರದ ಲೋಕಪರಿಪಾಕದಿಂ ಸತ್ಕರ್ಮ ಸಕ್ತಿಯಿಂ ಶುದ್ಧತೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.ಯವರ ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ತನುರುಜೆಗೆ ಪಥ್ಯಾನ್ನ , ಬಾಯಚಪಲಕ್ಕಲ್ಲ ;
ಮನದ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಲೋಕ, ಮಮಕಾರಕ್ಕಲ್ಲ ।
ಗುಣಚರ್ಯೆ ವಿಶ್ವಸಮರಸಕೆ, ಕಾಮಿತಕ್ಕಲ್ಲ ;
ಮುನಿವೃತ್ತಿ ಸೂತ್ರವಿದು ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ॥

(ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ - 907)

ಈ ಮುನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನು ಸ್ಮಾರ್ತನಾದರೂ ನನ್ನ ಚಿರಂಜೀವ ಪ್ರಭಾಕರನನ್ನು ಎರಡು ವರುಷ ಧಾರವಾಡದ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದೆ.

'ನೀತಿನಿಷ್ಠವೂ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಸಂಪನ್ನವೂ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರ ಶೀಲವೂ' ಆದ ನವಜನಾಂಗ ನಿರ್ಮಾಣ ದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಹೊಂದಿದ ಈ ಲೋಕಪಾವನ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡು ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂಬ ನನ್ನ ಆಶೆ ಕೈಗೂಡುವ ಯೋಗ ಬಂದಿರಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಅಂದು ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳವರು ಗೋಕಾಕಕ್ಕೆ ಬರುವರೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್‌ಸಂಚಾರವಾದಂತಾಯಿತು. ಏನೇ ಆಗಲಿ ಅವರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ನಾನು

ಸ್ಮಾರ್ತನಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ನಮಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಯೋಗ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಮರುದಿನ ಅವರನ್ನು ಅವರ ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದೆ.

ಆ ದಿನ ನಾನು ಎದ್ದ ಮುಹೂರ್ತ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಚುಮುಚುಮು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ಬಂದು ಶ್ರೀಗಳವರು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು .

ನನಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ಪೂಜ್ಯತೆ ನೆಲಸಿತು. ನಾನೇ ಅವರನ್ನು ಮೊದಲು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆತರುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೂ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಇದೇನು ? ಶ್ರೀಗಳವರೇ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪತ್ನಿ ಸೌ. ಗಂಗಾನಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಅವಳ ಮುಖ ಪ್ರಫುಲ್ಲವಾಯಿತು. ಆ ಕ್ಷಣ ಮನೆಗೆ ಸಾರಣೆ- ಕಾರಣೆ ನಡೆಯತೊಡಗಿತು.

ನಾನು ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಅವರ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆನ್ನುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಬಂದಿದ್ದರು. ಓ ! ದರಹಸಿತ ಮುಖದ ದೇವಮಂದಾರ ಪುಷ್ಪ ಅರಳಿ ಗಮಗಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನಿಂತೆ.

ಶ್ರೀಗಳವರು ನಾನು ಬರೆಯುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

'ಈಶ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ ಅವರ ಮಾತು ಮುತ್ತಿನಂತಹದು. ನನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ನನ್ನ ಕವಿತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ಸುಖಾನುಭವದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಾಮರ ಜೀವನವು ಪುನೀತವಾಯಿತು.

ಇದು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮಹತಿ. ನನಗೂ ಅವರಿಗೂ ಈವರೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಿಚಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅವರು ಓದಿದ್ದರೋ ಇಲ್ಲವೊ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೂ ನನ್ನ ಮನೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ದೊಡ್ಡ ಗುಣವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಇದು ದೇವಗುಣ.

('ನಿವೇದನ' - 'ತತ್ತ್ವವಾದ ' ವಿಶೇಷ ಸಂಪುಟ , ೧೯೭೭.)

●

ಶ್ರೀ-೭

ವಿಭೂತಿ ಪುರುಷ

ಸರಳವೂ ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ಮಠಾಧೀಶರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅದಮ್ಯವಾದ ಉತ್ಸಾಹವಿದೆ. ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಸೌಜನ್ಯವಿದೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರೌಢಿಮೆ ಇದೆ. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೂ ಬೆರಗನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ವ್ಯವಹಾರ ಕೌಶಲವಿದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ದೀನದಲಿತರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಅನುಕಂಪವಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಕಡೆ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ.

ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿಡಾರ ಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಜನರಿಗೆ ಯಾತ್ರಾ ಸ್ಥಳವಾದಂತಿರುತ್ತದೆ. ಹಗಲಿರುಳೂ ಜನ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದ ನಾನು ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಕಾದಿದ್ದರೂ ಅವಕಾಶ ಸಿಗದೆ ನಿರಾಶನಾಗಿದ್ದುಂಟು.

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಭಾರತವನ್ನು ವಿಮೋಚನಗೊಳಿಸಲು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅನೇಕ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟು ಅದರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಸಮಾಜದ ಜಡತ್ವವು ತೊಲಗಿತು. ಸಮಾಜ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಯಿತು. ಈಗ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗುತ್ತಿವೆ. ಈಗ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತವು ಬೇರೊಂದು ಜಾಡನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಈ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮನಗಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮೊನ್ನೆ ಅವರಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರು ನಾಗರಿಕರು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಹೇಳಿದರು – ನಾವು ಈಗ ಭಾರತದ ಉನ್ನತ ಧ್ಯೇಯೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರ ಬೆಡಗಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿ ಭೋಗ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಿದೆ. ಭೋಗ ಪಶು ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈಗಿನ ವಿಜ್ಞಾನವು ಈ ಭೋಗ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದೊದಗಬಹುದಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಅಬಾಧಿತ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅಂದರೆ ಮೊದಲೇ ಪಶುವಾಗಿದ್ದ ಮಾನವನನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಹವಣಿಸಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಋಷಿಮುನಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು.

ಮಾನವನನ್ನು ಪಶುವಿನ ಧರಾತಲದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮದತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದಾಗಿದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತವು ಈ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಕು.''

ಈ ರೀತಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಬಂದುದಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಅಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ ಅಥವಾ ದುರಭಿಮಾನ ದಿಂದ ಆಡಿದುದಲ್ಲ. ಅದು ಅವರು ಕರ್ಣಧಾರರಾಗಿ ನಿಂತು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಹಲವಾರು ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಯಶಸ್ವಿಗಾಗಿ ಅಹರ್ನಿಸಿ ತಪಸ್ಸು ಗೈಯುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣ ಅನುಭವದಿಂದ ಪಡೆದದ್ದು. ಅದನ್ನು ಅವರು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಸಾರಿ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈಗ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸರಕಾರವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಅವರು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಳಗುತ್ತಿವೆ. 'ನಮ್ಮ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಅಳಿದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕಾಡುಮೃಗಗಳ ತಳಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಿಳಿಯ ಹುಲಿಯ ತಳಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಕಳಕಳಿಯೂ ಸಹ ಅಳಿದುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ದರ್ಶನದ ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಪಂಡಿತರ ತಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿ. ಅಂತೆಯೇ ಸಮಾಜವೂ ಕೂಡ ಈ ಸರಳ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಉಚ್ಚ ವಿಚಾರಗಳಿಗಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಪಂಡಿತರನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲದೇ ಹೋದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಈ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದುಸ್ಥಿತಿ ಬಂದೊದಗಲು ಕಾರಣವೇನು? ಈಗ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಬೇಕು; ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಧೋಗತಿಗಿಳಿದೇವು' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮಾಧ್ವ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಸ್ಖಲಿತವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಗಂಭೀರ ವಿಷಯವನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಸರಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು ಅವರಿಗೇ ಮೀಸಲಾದುದೆನ್ನಬಹುದು.

ಒಮ್ಮೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕಲ್ಯಾಣಿ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮಠದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಚರ್ಚಾಕೂಟ ನಡೆಯಿತು. ಶ್ರೀಗಳು ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಾನವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ವಿಷಯದ ಪರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು, ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಎಂ. ಪಿ. ಎಲ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಪ್ರೊ। ಬಿ. ವೆಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಮೊದ ಲಾದ ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ''ಖಂಡನ ಮಂಡನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಾಕು'' ಎಂಬುದು ಚರ್ಚಾ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಹು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ವಿಷಯ ಮಥನವಾಯಿತು. ಸಭಿಕರು ಒಂದೊಂದು ಭಾಷಣವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ತಲೆದೂಗಿದರು. ಕಟ್ಟಕಡೆಯದಾಗಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಿಷಯ ವೇನಿರಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಜನ ಕಾತರರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳು 'ವಿಜ್ಞಾನದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರ ಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬನು ತನಗೆ ತೋರಿದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಇತರರು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಸರಿ ಬಂದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಹೊಸ ಅನುಭವ ಬಂದಾಗ ಹಳೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕೈಬಿಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಬಂದೊದಗಿವೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯದನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೊಸದನ್ನು ವಿಶ್ವದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೆಲ್ಲ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಖಂಡನ ಮಂಡನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಾರಣವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅದು ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯನೂ ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿ ಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂದೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಖಂಡನ ಮಂಡನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ? ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯು ಎಂದಿಗೂ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ

ಸಾಧನವಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಈ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಬಿಡದೆ ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮಂಡನೆಗೆ ಅನ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಖಂಡನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ವಿರೋಧ ವೈಷಮ್ಯಗಳು ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಸಹ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅವಿರೋಧವಾಗಿ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರೋಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಈಗಿನ ಗೊಂದಲವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ' ಎಂದಿದ್ದರು.

ಅಂತೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷಣದಲ್ಲೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಹೊಸ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ, ಮನನ, ಲೋಕಾನುಭವ ಕಾರಣವೆನ್ನೋಣ. ಆದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ಜಪ-ತಪಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾದ ಕಾಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸದಾ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಸ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಗುವುದೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ.

ಹೀಗೆಂದರೆ ಇದಕ್ಕೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಅವರು ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಗಂಭೀರವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ತದನುಗುಣವಾದ ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರತೆಯೂ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಯೂ ಬೇಕು. ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡೋಣ. ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠಕ್ಕೆ ಹಣವನ್ನೊದಗಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೆ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಬೇಕು. ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿ. ಇದರಂತೆ 'ಹಾಸ್ಟೇಲ' ಕಟ್ಟಡದ ಕಾರ್ಯ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತು ಹೋಗಿದೆ, ಹಣ ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬರು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು 'ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನವನ್ನು ಕೊಡಲು ಈ ಸಲ ಹಣವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ'' ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡುವವರು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ತಮ್ಮ ಮಠದ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಸರಿತೂಗಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗಿಂತ ಸಾವಿರ ಪಾಲು ಧನಚಿಂತೆಯು ಅವರನ್ನು ಸತಾಯಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಚಿಂತೆ ಇದ್ದರೂ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಔಷಧೋಪಚಾರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕೃಷ್ಣ ಸೇವಾಶ್ರಮವನ್ನು ತೆರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಭರಿಸಬೇಕು. ಭರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬಿಹಾರದ ಸಂತ್ರಸ್ತರಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನೊದಗಿಸಲು ಕಟಿಬದ್ಧರಾದರು. ಅಂದರೆ ಇತರೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನೂ ಮರೆತರು ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಅದನ್ನೂ, ಇದನ್ನೂ ಬರಬಹುದಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭರಿಸುವೆನೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹದ ಮೂರ್ತಿ. ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ನಾನೆಷ್ಟು ಸಲ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ನಿರುತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೂರು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟವನು ಅವರ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಯಿ ಬಿಡದೆ, ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹಿಂತಿರುಗಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಾಯಃ ಇತರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಿಗೂ ಇಂತಹುದೇ ಅನುಭವವಿರಬಹುದು.

ಇಷ್ಟು ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಚಿಂತಾಗ್ರಸ್ತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಧೃತಿಗೆಡದೆ, ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಪಾಠಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ 'ಇದೇ ಅಲ್ಲವೇ ಯೋಗ' ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹನುಮೋತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ಭೀಮನಂತೆ ಅದೈನ್ಯವನ್ನೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ತತ್ತ್ವವಾದದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತ ಪಂಡಿತರೂ ಪ್ರವಚನ ಪಟುಗಳೂ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷರೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕರೂ ಸಮಾಜ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಕಟಿಬದ್ಧರೂ ಆದ ವಿಭೂತಿ ಪುರುಷರು.

('ನಿವೇದನ', 'ತತ್ತ್ವವಾದ' ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆ, ೧೯೭೭.)

●

೫-೮

ಶ್ರೀ ಪೂಜ್ಯಪಾದ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳವರು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಈ ಕನ್ನಡದ ಕಡಲತೀರ ಭಾರತೀಯ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮೂರು ಮಾಸದ ಮೂಸದ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಕಾಣಿಕೆ ಇತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲಿತ್ತ ಕಾಣಿಕೆ ಬೃಹತ್ ಕಾಣಿಕೆ. ನೆಲಮುಗಿಲುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ, ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಮೂರ್ತಿ, ಆನಂದತೀರ್ಥರೆನಿಸಿದ ಮಹಾಮುನಿ ವಿಶ್ವಗುರು ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವರು.

ಎರಡನೇಯದಾದ ಮಹತ್ ಕಾಣಿಕೆ ಗುರು ವಾದಿರಾಜರು. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿ ಈಶದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವೇದಾಂತವನ್ನು ಧಾರಾಪ್ರವಾಹವಾಗಿ ಹರಿಸಿದವರು.

ಮೂರನೇಯದಾದ ಕಾಣಿಕೆ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯರು ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರೆಂಬ ಗುರುಶಿಷ್ಯರು ಜೋಡು ಕಾಣಿಕೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜ ಕಡಲತೀರದ ಕಡಗೋಲು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತರೂ ಸಾಲದು.

ಮೂರ್ತಿ ಪುಟ್ಟದು, ಜ್ಞಾನ ದೊಡ್ಡದು, ದೇಹ ತೆಳ್ಳಗೆ, ಬಣ್ಣ ಬೆಳ್ಳಗೆ, ಗಂಭೀರ ನಿಲುವು, ಸದಾ ವಿರಕ್ತ ಇರುವು, ಮೂಗು ಉತ್ತಿಷ್ಠತ ಎಂದರೆ ಕಣ್ಣು ಜಾಗ್ರತ ಎನ್ನುವುದು. ಹೃದಯ ತುಂಬಿದ ಪ್ರೀತಿ, ಒಡಲು ಹಿಡಿಯದಷ್ಟು ಔದಾರ್ಯ, ಮೈಮೇಲೆ ಹರಕು ಖಾದಿಯ ಶಾಟಿ, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹರಿವ ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜಸ್ಸು, ತಾಳ್ಮೆ ತುಂಬಿದ ಬದುಕು, ತಪ ತುಂಬಿದ ಜೀವನ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗುರುತಿಸುವ ಗುರು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಡಿಸುವ ಮಾತು. ಸದಾ ಪಾದರಸದಂತೆ ಓಡಾಟ, ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಒಡನಾಟ, ನಿರಂತರ ಪ್ರವಚನ ಪಾಠ, ಹಿಡಿದ ಕಾರ್ಯ ಪೂರೈಸುವ ಹಟ, ಅಂತೆಯೇ ಮಿಂಚಿನ ಸಂಚಾರದ ಓಟ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಚಂಡ, ಪ್ರತಿಭೆ ಅದ್ಭುತ, ಮಾತುಗಾರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ, ಉತ್ಸಾಹ ಅದಮ್ಯ, ಸೌಜನ್ಯ ಆಕರ್ಷಕ, ಕಾರ್ಯ ಅಪರಿಮಿತ, ಜನ ಸಂಪರ್ಕ ಅಪಾರ ಇಂತಹ ಚೈತನ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಪೂಜ್ಯಪಾದರು ಯಾರಿರಬಹುದು ?

ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಎಳೆ ಹರೆಯದಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರೋದ್ಧಾರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸ ಪಡೆದು ವಿಶ್ವೇಶ ತೀರ್ಥರಾಗಿ ಭಾರತದ ಬಾನಿನಂಚಿಗೂ ಕೈಚಾಚುತ್ತಿರುವ ಬಡಕಲು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿವರು. ಅರವತ್ತರ ಅಂಚಿಗೆ ತಲುಪಿದರೂ ಚೊಕ್ಕ ಚಿನ್ನ, ಅಪ್ಪಟ ಅಪರಂಜಿ, ಉತ್ಸಾಹದ ಕಾರಂಜಿ, ಚೈತನ್ಯದ ಚಿಲುಮೆ. ಇದೇ ಇವರ ಮೇಲ್ಮೆ ದ್ವೈತ ಧರ್ಮದ ಸಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿ, ತಪಸ್ಸೇ ಆಕಾರ ಪಡೆದ, ಅಭಿನವ ವಾದಿರಾಜರೆಂಬ ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆದ, ಅಭಿನವ ಆನಂದತೀರ್ಥರ ವಿದ್ಯಾಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಈ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಅಧ್ಯಯನ.

ನಿರಂತರ ಪಾಠಪ್ರವಚನ ಗುರುಸತ್ಯಧ್ಯಾನರ ಗುಣಗಣ ಸೆರೆಹಿಡಿದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯರಾದರೆ, ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯರ ಜ್ಞಾನ, ದೀಕ್ಷೆ, ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಶಿಷ್ಯರೇ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು. ಈ ಮೂವರ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಮುಪ್ಪುರಿಗೊಂಡ ಮಾಧ್ವ ಸಮಾಜದ ಕೀರ್ತಿ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರೆಂಬ ಇವರ ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥಕ ಅಷ್ಟೇ ಸಾರ್ಥಕ. ಇದು ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ.

ಉಡುಪಿಯ ಕಡುಬಡವ ಮಠದ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪರಾಙ್ಮುಖ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಚೈತನ್ಯ ಉದ್ಭವಿಸಿತು. ಹಣದ ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲ, ಹಿಂದಿನ ಗುರುಗಳು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಶಿಷ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮನೆ ಮಾರುಗಳಿಲ್ಲ. ಜಡತೆ ತುಂಬಿದ ಅಂದಿನ ಅಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣ, ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ ಹಿಂದೆಂದೋ ಬೆಳೆದು ಹೋಗಿ ಹಾಳು ಹೊಲದಂತಿದ್ದ ಆ ಪವಿತ್ರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಈ ಪುಟ್ಟ ಮೂರುತಿ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ, ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಬೆಂಬಲ, ತಾಳ್ಮೆ, ಛಲಗಳಿಂದ, ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳಿಂದ ಉಡುಪಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಭಾರತದ ನಕಾಶದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಉಡುಪಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಮಧ್ವರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮೃದ್ಧ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಹತ್ತಾರು ತಲೆಮಾರು ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಾನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಪಂಡಿತರ, ಪುಸ್ತಕಗಳ ಕೊರತೆ ತಲೆ ಎತ್ತದಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೆ ಉಳಿಯುವಂತಹ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬಿತು. ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಮೂಡಿಸಿತು. ಆಗ ಇವರನ್ನು ಮುಖ ಬಾಗಿ ನೋಡಿದವರು ಇಂದು ಮುಖ ಎತ್ತಿ ನೋಡಬೇಕಾಯಿತು. ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೇಲ್ಮೆ ಮಹತಿಗಳು ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚುವವು ಎನ್ನಲು ಬಹುಶಃ ಇವರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಸಿಗಲಾರದು.

ಅಖಿಲ ಭಾರತವನ್ನು ನೂರಾರು ಸಲ ಸುತ್ತಾಡಿ, ದೇಶದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಹಾಮಹಾ ಪಂಡಿತರನ್ನು, ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನ್ಯಾಯ, ವೇದಾಂತ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಸಾಹಿತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಮಾಡಿ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಲೌಕಿಕ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕಿಂತ ಇವರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಸಂಪರ್ಕವೂ ಹೆಚ್ಚಿದೆ ಎಂದು ಮನಗಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಳವಾದ ಅಪಾರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಕಠಿಣ ಕ್ರೋಢ ಪತ್ರಗಳ, ಜಟಿಲ ವಾಕ್ ಸರಣಿಯನ್ನು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಬಿಡಿಸುವರು. ಇವರು ಸಹಜವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೂ ಅದು ಪಂಡಿತರಿಗೊಂದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಲೆ. ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ ಇವರ ಮಾನಸಕನ್ಯೆ. ಇದೇ ಇವರ ಹೃದಯ. ಇದು ಪಂಡಿತರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕಮ್ಮಟ ಇಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನ. ಇದು ಬೇರೆ ಸಮಾಜಗಳಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ವೈದಿಕ ಮತದ ಯಾವ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ವಿದ್ಯಾಪೀಠಗಳ ಕಮ್ಮಟ ಇನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರ ಪರಂಪರೆ ನಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವಾಕ್ ಪ್ರತಿಭೆ ಇದೆ. ಭಾಷಾ ಸಂಪತ್ತಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಬ್ದ ಸಂಗ್ರಹವಿದೆ. ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸತನವಿದೆ. ಆ ಸಮಾಜ, ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಾಗಿ ಇವರ ಮಾತು ಎಲ್ಲ ಹೃದಯ ರಂಜಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಪರಂಪರಾವಾದಿಗಳು. ಅದರೆ ರೂಢಿವಾದಿಗಳಲ್ಲ. ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಾದಿಗಳು ಆದರೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತರಲ್ಲ, ಶಾಸ್ತ್ರವಾದಿಗಳು ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರತಿಕೂಲರಲ್ಲ. ರೂಢಿಯಲ್ಲಿಯ ಜಡತನ ಕಡೆದು, ಕುರುಡುತನವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊಡೆದು ಹೊಸ ಅನ್ವೇಷಣದ ಆಯಾಮ ನೀಡುವರು. ಇವರು ಸನಾತನರೂ ಆದರೂ ನಿತ್ಯ ನೂತನರು.

ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಇದೊಂದು ಬದುಕುವ ಪದ್ಧತಿ. ಜೀವಂತ ಜೀವನ ಪ್ರಣಾಲಿ. ವಿಚಾರಪೂರ್ಣ ವಾದ. ಸರ್ವಸಮ್ಮತ ತತ್ತ್ವ. ಬುದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಅಂತೆಯೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಜಾತಿ ಧರ್ಮಗಳ ಮೂಲ ಸಮಾವೇಶವಾಗುವದು. ಸಾರ್ವದೇಶಿಕ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಆಗುತ್ತ ಬಂದಿವೆ. ಧರ್ಮದಂತೆಯೇ ಬಾಳುವ ಈ ಶ್ರೀಗಳವರೂ ಅವುಗಳನ್ನು

ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು ಆಗಿರುವರು. ಇದೇ ಇವರ ಪರಿಪಕ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಇವರು ಒಣ ಜ್ಞಾನ ಹೊರುವ ಜಡಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಬದುಕುವ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡವರು. ಸಕ್ರಿಯವನ್ನಾಗಿಸಿದವರು. ಆರ್ಷ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಯ ವಾಹಕರು ಈ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳು.

ಆಡು ಮುಟ್ಟದ ಗಿಡವಿಲ್ಲದಂತೆ ಇವರು ಅರಿಯದ ಸಮಾಜದ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳಿಲ್ಲ. ಅಧುನಿಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಅವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವರು. ಸಮಾಜ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡವರು. ನೂರಾರು ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ, ಅನುವಾದ, ಪ್ರಕಾಶನ, ಪತ್ರಿಕಾ ಸಂಚಾಲನ, ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಾಧ್ವ ಸಂಘಟನೆ, ಅಖಿಲ ಭಾರತ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಸಮ್ಮೇಳನ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯ, ಭಕ್ತಿರಥ ಯಾತ್ರಾ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಲೌಕಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ನಿಧಿ, ಸಾಲ, ಶಿಷ್ಯವೇತನ, ಪಂಡಿತ ಸಮ್ಮಾನ, ಷೋಷಣ, ಹಿಂದೂಪರಿಷತ್ ಪೋಷಣ, ಸಂಘಟನ, ವೃದ್ಧಾಶ್ರಮ, ಅನಾಥಾಲಯ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯ ಹೀಗೆ ಅವರ ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿ ಸಾವಿರ ಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ಜನರ ಬಾಳ ದೀವಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಬದುಕಿಗೆ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭವಾಗಿದೆ.

ಎಮ್ಮ ಮನದಾಳದಲಿ ಇರುವ ಹಿರಿ ಪೀಠದಲಿ
ಮೆರೆಯುತ್ತಿಹ ಮೂರುತಿಗೆ ಇದುವೆ ನಮನ
ಇನ್ನೂ ಬಲು ವ್ಯಾಪಿಸುತ ಶತಮಾನ ಕಾಣುತಲಿ
ಶಿರದಲಿ ಇರುತಿರಲಿ ಮಧ್ವ ಗುರು ಸುಮನ

('ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ' ಸಂ. – ವರದರಾಜ ಹುಯಿಲಗೋಳ, ಸನ್ಮಾನ ಸಮಿತಿ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೮೦.)

●

ಬಿ. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರಚಾರ್ಯ

೫-೯

ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು

ಎಂಟು ವರ್ಷಕ್ಕೇ ಹೆತ್ತವರ ನಂಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಂನ್ಯಾಸದ ನಂಟನ್ನು ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ವೆಂಕಟರಮಣ ಅಧೋಕ್ಷಜ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಿಂದ ಮರುಹುಟ್ಟು ಪಡೆದು, ತನ್ನೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಈಶನಾಗಿ 'ವಿಶ್ವೇಶ'ನಾದ.

'ವಿಶ್ವೇಶ'ನಾಗಿ ಇವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧ್ಯಾನರ ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯರನ್ನು, ಇವರಿಂದ ಪಡೆದದ್ದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯ ತಿರುಳನ್ನು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಣ ಬಡಿಸಿದ್ದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು . ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪೂಜ್ಯರು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯರಾದದ್ದು.

ತನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತನೇಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ 'ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಾಧ್ವಮಹಾಮಂಡಲ'ವೆಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅಖಿಲ ಮಾಧ್ವಬಂಧುಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ, ಸಕಲಮಾಧ್ವಬಂಧುಗಳ ಅಧ್ವರ್ಯವಾದರು, ಹಾಗೂ 'ಮಧ್ವಪ್ರಿಯರೂ' ಆದರು.

ಮಾಧ್ವ ಮಂಡಲದ ವತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತ, ತ್ರಿಮತಸ್ಥ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಸಭೆಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ತತ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಥಿಸಿ, ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ನೆರೆದ ಜನಸ್ತೋಮಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ತಿಳಿಯಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ಇವರೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ತತ್ತ್ವನಿರ್ಣಯ ಪಾರ್ಥ' ರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯು ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಇವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು 'ಶ್ರೀಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞವಿದ್ಯಾಪೀಠ'ವೆಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ಗುರುಕುಲವನ್ನು. ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರ ಐವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಊಟವಸತಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ತಂದೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿಯಾದ ಮಮತೆಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಕುಲಪತಿಗಳೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು.

ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಿಂದ ಹೊರಬಂದಿರುವ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿಯೂ, ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರದ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಸಮಾಜ

ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕರೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು.

ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತರಾದ ಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವುಗಳು ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳು. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹೊರರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರಿ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೈಕೆಳಗೇ ಕಲಿತ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಂಚಾಲಕರನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಊಟವಸತಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವದಲ್ಲದೆ, ಅವರ ದೈನಂದಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಒಲವು ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು.

ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಅನೇಕ ಬಡವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈಗ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಶ್ರೀಗಳವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾರೇ ಸಂತ್ರಸ್ತರಿರಲಿ ಜಾತಿಮತಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸಹಾಯಹಸ್ತ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು. ಕ್ಷಾಮದಿಂದ ನೊಂದು ಬೆಂದ ಗೋವುಗಳನ್ನು ತಂದು, ಗೋಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಗೋಸಂರಕ್ಷಣೆಯಂಥಹ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯ ವನ್ನೆಸಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಪ್ರಕೋಪಕ್ಕೆ ನಲುಗಿ, ನೆಲಕಚ್ಚಿದ ಸಂತ್ರಸ್ತರನ್ನು ಕಂಡು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗಂಜಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ನೊಂದ ಜೀವಗಳನ್ನು ಸಂತೈಸಿದ್ದಾರೆ ಪರಮಪೂಜ್ಯರು.

ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಭುಗಿಲೆದ್ದ ದ್ವೇಷಪುಂಜವ ಕಂಡು, ವಿಶ್ವಶಾಂತಿಯ ಮನಗಂಡು, ತಮ್ಮ ಪಾದಯಾತ್ರೆಯ ಮೂಲಕ ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿನೆಲಸಲು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಪಣವಾಗಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಹೊರಟ ಏಕೈಕ ಧೀಮಂತ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು.

'ಜನಸೇವೆಯೇ ಜನಾರ್ದನನ ಸೇವೆ' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನೆ ರಕ್ತಗತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪೂಜ್ಯರು, ಬಡರೋಗಿಗಳ ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ 'ಶ್ರೀಕಷ್ಣಸೇವಾಶ್ರಮ' ಎಂಬ ಉಚಿತ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ತನ್ಮೂಲಕ ಜನಾರ್ದನನ ಸೇವೆಗೈಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಡಗನ್ನು ದಡ ಮುಟ್ಟಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವರಂತೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದಿಂದ ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದ ಧಾರವಾಡದ 'ಜೆ.ಎಸ್.ಎಸ್.' ಎಂಬ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ದಡಮುಟ್ಟಿಸಿದವರು ಶ್ರೀವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಈ ಜೆ.ಎಸ್. ಎಸ್. ಹಡಗು ಮತ್ತೆಂದೂ ಮುಳಗಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿದು ಇದರ ಮಂಚೂಣಿ ಯಲ್ಲಿ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರನ್ನು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀಗಳು ಧಾರವಾಡದ ಸಮಸ್ತ ನಾಗರಿಕರ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಶ್ವಹಿಂದು ಪರಿಷತ್ತಿನ ನೇತೃತ್ವವಹಿಸಿದ ಶ್ರೀಗಳು ಸಮಸ್ತ ಹಿಂದೂಗಳ ಏಳ್ಗೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಸ್ಸಾಮಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕ್ರೈಸ್ತಪಾದ್ರಿಗಳ ಆಮಿಷಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಮತಾಂತರ ವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಂದೂಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತೆ ಅವರಿಗೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಸಾರಿ ಮತಾಂತರವಾಗದಂತೆ ಮನವೊಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಪರ್ಯಾಯವೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳ ಪರ್ಯಾಯ' ಎಂಬ ಜನರ ಮಾತಿನಂತೆ ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಠದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಗಳವರ ತಲೆಯೆಂದರೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳ ಯಂತ್ರಾಗಾರ. ಜನತೆಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ತಂತ್ರಾಗಾರ. ಹೀಗಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಚಟುವಟಿಕೆಯ

ಕೇಂದ್ರಾಗಾರ. ಇವರ ಯಾವ ಯೋಜನೆಗಳೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಜನತೆಯ ಅಪಾರ ಬೆಂಬಲ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋದರೆ ಶ್ರೀಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರೂಪಿಸುವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೊತ್ತಿಗೆಯೇ ಸಿದ್ಧವಾದೀತು !

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಕುಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಂತೆ ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ನಾವೇನು ಕೊಟ್ಟೇವು?

ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ.

(ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದ ಲೇಖನ – ೧೯೯೯. – ಸಂ.)

●

ಕೆ. ಎಸ್. ದೇಶಪಾಂಡೆ

೫-೧೦

ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಶ್ರೀಗಳು

ಎಲ್ಲ ಹಿರಿಯ ಗುಣಗಳ ಆಗರವಾಗಿ, ಐಹಿಕ ಸುಖ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ವಿಮುಖರಾಗಿ, ವೀತರಾಗ ಭಯಕ್ರೋಧರಾಗಿ, ಹಸುಗೂಸಿನಂತೆ ನಗುಮುಖ ಹೊಂದಿ, ಅದರಂತೆ ಮುಗ್ಧ ಸ್ನಿಗ್ಧ ಸ್ವಭಾವ ಹೊಂದಿ, ಪೂತಾತ್ಮರಾಗಿ, ಪುನೀತರಾಗಿ, ತೆರೆದಿಟ್ಟ ಗ್ರಂಥದಂತೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಭಗವಂತನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶಮಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಹೋಗುತ್ತಿರವ ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದೆಂದರೆ, ಬರೆಯುವುದೆಂದರೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೈದಂತೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಪುಣ್ಯಕರವಾದ, ಪಾವನಕರವಾದ ಕೆಲಸ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ ! ಅವರಲ್ಲೂ ಪೂಜ್ಯ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವುದೆಂದರೆ ಬದರೀ ಕೇದಾರನಾಥ ಯಾತ್ರೆ ಕೈಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಸರಿ.

ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ನಾನು ಕಂಡದ್ದು ಅವರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ್ದು ಎರಡೇ ಎರಡು ಸಲ.

ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ಅವರನ್ನು ನಾನು ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರಿನಿಂದ ಚೌಡದಾನಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಘಟಿಸಿದ ಸಂಗತಿ ಇದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನಃಪಟಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರ ಅಂದಿನ ಸನ್ನಿಧಾನ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಸಿರಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ನನ್ನ ಸನ್ಮಿತ್ರರೂ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮಾಜಿ ಕುಲಪತಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಸದಾಶಿವ ಒಡೆಯರ ಅವರ ಚಿನ್ನದ ಹಬ್ಬ ಅವರ ಊರಾದ ಚೌಡದಾನಪುರದಲ್ಲಿ ಆಗ ನಡೆಯಲಿತ್ತು. ಆ ಶುಭಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳವರು ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರಿನ ನಾಯಿಕ ಅವರಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ನಾನು ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರಿನಿಂದ ಚೌಡದಾನಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು, ನಾಯಿಕರ ಮನೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ವೇಳೆಗೆ ಹೋದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಠಾಧೀಶರು ತಾವು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಇನ್ನಿತರ ಮಠಾಧೀಶರೂ ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ-ತಮಗೆ ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಕಲ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳು ದೊರೆಯುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರಂತೆ. ಇವೇನೂ ಅರಿಯದ ನಾನು ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅಂದು ಅಧೀರನಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕಾದಿದ್ದು ಹಿತವಾದ ಪ್ರಸಂಗ. 'ಸಮಯವಾಗಿದೆ ಶ್ರೀಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಹೊರಡೋಣ' ಎಂದು ನಾನು ಸೂಚಿಸಿದಾಕ್ಷಣ

ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟರು. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ವಿದ್ವತ್ತಿನ ಸಂಭಾಷಣೆ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಂತಾದ ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸರಿ ಸಭೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಶ್ರೀಗಳವರ ಅಮೋಘವಾಣಿ ನಾನು ಅದೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕೇಳಿದ್ದು, ಸುಂದರವಾದ ಸುಲಲಿತವಾದ ಶುಚಿಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಣ್ಣ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ''ನುಡಿದರೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತಿರಬೇಕು'' ಎಂಬಂತೆ ಭಾಷಣ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ, ಭಾವಪೂರ್ಣ ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿತ್ತು.

ಎರಡನೇ ಸಲ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಕಂಡದ್ದು ಅವರು ಎರಡು ಮೂರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪಂಜಾಬಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದಳ್ಳುರಿಯನ್ನು ಶಮನ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೈಕೊಂಡ ಚೈತ್ರ ಯಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಂದು. ಅವರ ಪಂಜಾಬ ಪ್ರವಾಸದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿ, ನಾನೂ ನನ್ನ ಆಪ್ತಮಿತ್ರರಾದ ಪ್ರೊ. ಬಿ. ಬಿ. ಹುನಗುಂದ ಅವರು ಸೇರಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಹೋಗುವ ದಿನ ಧಾರವಾಡ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹೂಮಾಲೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಭಗವಂತ ಅವರ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಭೀಮರಕ್ಷೆ ಒದಗಿಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆವು.

ಯೋಜಿತ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಾವು ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಜನಸ್ತೋಮವೇ ಕಾದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಲಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವವರೇ. ಶ್ರೀಗಳವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಬಯಸಿ ಬಂದವರೇ. ಇಂಥ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ರೈಲು ನಿಲ್ಲುವ ಐದಾರು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾಲಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವ ಸುಯೋಗ ನಮ್ಮದಾದೀತೇ ಎಂಬ ಆತಂಕ ನಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ರೈಲು ಬಂದಿತು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗುಜುಗುಜು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದ ಭಕ್ತವೃಂದ ಶ್ರೀಗಳಿದ್ದ ಡಬ್ಬಿಯ ಮೇಲೆ ಮುಗಿಬಿದ್ದರು. ಗದ್ದಲವೋ ಗದ್ದಲ ! ನಾನು, ಹುನಗುಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಬೇವಿನ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತಿದ್ದೆವು. ಇನ್ನೇನು ರೈಲು ಹೊರಡುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು, ಅವರು ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಕೈ ಬೀಸಿ ಕರೆದರು. ಜನಸಂದಣಿ ಪಥಕ್ಕೆ ಸರಿದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಮನೋರಥ ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರೈಲು ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟಿತು; ಮಾತಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೌನವೇ ಬಂಗಾರವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಗಳವರ ಹಸನ್ಮುಖ ನಮಗಲ್ಲಿ ಅಭಯ ಸಂದೇಶವನ್ನೇ ನೀಡುವಂತಿತ್ತು .

ನಮಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂತಸದ ಮಾತೆಂದರೆ-ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಅದೇಕೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಿಂದ ಮಠಾಧೀಶರೊಬ್ಬರು, ಪಂಜಾಬ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಭಾಗ. ಅಲ್ಲಿನ ಶೀಖ ಜನರು ನಮ್ಮ ಸಹೋದರರು, ಅವರ ಕ್ಷೋಭೆ ತಗ್ಗಬೇಕು. ಭರತಖಂಡ ಎರಡನೇ ಭಾರಿ ವಿಭಜನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಬಾರದು' ಎಂಬ ತವಕದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಎಂಬುದು; ದೇಶದ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕುರಿತು, ಅದರ ಸಮಗ್ರತೆ, ಐಕ್ಯತೆ ಕುರಿತು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಚಿಂತನ ಮಾಡುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಪರಮ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಕಟಿಬದ್ಧರಾದ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯೊಬ್ಬರಿದ್ದಾರಲ್ಲ ಎಂಬುದು.

ಈ ಎರಡೇ ಎರಡು ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಅವರೊಬ್ಬ ಮೇರು ಸದೃಶರಾದ ಮಹಾಮಹಿಮರೆಂದು ನಾನವರನ್ನು ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಇನ್ನು ಅವರು ಕೈಕೊಂಡ ಸಹಸ್ರಾರು ಪುಣ್ಯಪ್ರದ, ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮೊದಲನೆಯದು, ನಮಗೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯರೂ, ಆದರ್ಶ ಪ್ರಿಯರೂ, ಪೂಜ್ಯರೂ ಆದ ದಿ. ರಾ. ಶ್ರೀ. ಹುಕ್ಕೇರಿಕರರು, ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ತಪಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಸ್ವತಃ ತಮಗೇ ಒಂದು ಹಂಚಿನ

ಮನೆಯಿಲ್ಲದ, ನೆತ್ತಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯಾಗಿರಿಯೆಂಬ ಆಧುನಿಕ ತಪೋವನ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ನೂರಾರು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಕೆಲಸದ ಅವಕಾಶ, ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರೌಢ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂದುವರಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಇವುಗಳನ್ನು ಧಾರವಾಡದ ವಿದ್ಯಾಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅದಕ್ಷರಾದ, ಅನಾಮಧೇಯ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾದ ಮುಂಧೋರಣೆಯಿಲ್ಲದ ನಾವು ಅದನ್ನು ''ಮುಚ್ಚುವ'' ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ತಂದೆವು, ಪೂಜ್ಯ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳವರು, ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಜೆ.ಎಸ್.ಎಸ್ ಕಾಲೇಜು ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್ ಇಂದಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿ ಹಳೆ ಮಾತಾಗುತ್ತಿತ್ತು .

ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳ ಪುಣ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಆ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸರಸ್ವತಿ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪುತ್ರರೂ ಮಹಾ ಸಂಘಟಿಕರೂ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರೂ, ಧೀರೋದಾತ್ತರೂ ಆದ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾದರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಶ್ರೀಗಳವರು ವಿದ್ಯಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಂಡ ಇನ್ನೊಂದು ಪುಣ್ಯಪ್ರದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಅದೆಂದರೆ, ಬಡವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂದುವರಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪುಕ್ಕಟೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ. ೩೫ ವರ್ಷ ದೀರ್ಘಕಾಲ ನಾನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸುಯೋಗ ಹೊಂದಿದ್ದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಒಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಫೀ ಕೊಡಲು ಹಣ ಇಲ್ಲ , ಇಂಟರವ್ಯೂ ಸಲುವಾಗಿ ಮುಂಬೈ ಮದ್ರಾಸುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ರೈಲು ಖರ್ಚಿಗೆ ತೊಂದರೆ, ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯದ ಅಭಾವ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಅಡಚಣೆಗಳು. ಒಂದೆರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಂತೂ, ಉಡಲು ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದ, ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ನೋಟ್ಸ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನೋಟ್ ಬುಕ್ಸ್ ಕೊಳ್ಳಲು ದುಡ್ಡಿಲ್ಲದ, ಒಪ್ಪೊತ್ತು ಊಟ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಿದರ್ಶನ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದೆನಷ್ಟೇ, ವಿದ್ಯೆಯೊಂದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಯುವಕ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂದುವರಿಸಲಾಗದೆ, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಶರಣೆಂದು ಟೆಲಿಫೋನ್ ಅಪರೇಟರ್ ಆಗಿಯೋ ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಕೂನರಾಗಿಯೋ, ಗುದಾಮು, ಅಂಗಡಿ ಮುಂತಾದ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನೌಕರರಾಗಿಯೋ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಕೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಡಾಕ್ಟರಾಗಿಯೋ ಇಂಜಿನಿಯರಾಗಿಯೋ ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳಾಗಿಯೋ ಅರಳಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತನ್ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಬೇಕಾದವರು. ಪೇಜಾವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಔದಾರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ತಗ್ಗಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದು ಇಮ್ಮಡಿ, ಮುಮ್ಮಡಿ, ನೂರ್ಮಡಿಗೊಂಡು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಕನಿಷ್ಠ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳವರ ಈ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ಇನ್ನುಳಿದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು - ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ೬-೭ ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಜಾಗೃತರಾಗಿ ಅಮೋಘ ಕಾರ್ಯಗೈದಿದ್ದಾರೆ- ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದುದು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆದ್ಯತೆಯ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ''ತಾ ಬಲ ಜಗ ಬಲ'' ಎಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ ಭಕ್ತರು ಬಲ್ಲಿದರಾದರೆ, ಮಠಗಳಿಗೂ ಹಿತ, ದೇಶಕ್ಕೂ ಹಿತ. ಭಕ್ತರ ಐಹಿಕ ಏಳ್ಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಠಾಧೀಶರು ಗಮನಹರಿಸಲೇ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮೂಹ

ದಲ್ಲಿ ಅನಾಥ ಅಂಗವಿಕಲರಿದ್ದಾರೆ, ಅನಾಥ ವಿಧವೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಾಜದ ಸಮರ್ಥ ಘಟಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯ ಇದೀಗ ಬಂದಿದೆ. ಪಾರ್ಸಿ ಸಮಾಜದವರು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಉಳಿತಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಮಾದರಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಗಳುಳ್ಳ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳು ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿ ಮುಮ್ಮಡಿಗೊಳಿಸುವದರ ಜೊತೆಗೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆಳಸುವರೆಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳು ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರ ಹೊಂದಿದ್ದು ನಮ್ಮಂಥ ಭಕ್ತವೃಂದಕ್ಕೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಸಂತೋಷ ತಂದೊಡ್ಡಿದೆ. ಹಲವೊಂದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಗಳು ಹರಿಜನ ಕೇರಿಗೆ ಭೇಟಿ ಇತ್ತರು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದ ನನಗೆ ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಹರಿಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಸಲುವಾಗಿ ಅನೇಕ ಅನಶನ ವ್ರತ ಕೈಕೊಂಡದ್ದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಹರಿಜನರು ನಮ್ಮವರೇ; ಶ್ರೀಗಳು ಅವರಿದ್ದೆಡೆ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂತಸ ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದು ಸರಿಯೇ. ಅನಂತರ ಹಲವು ಕರ್ಮಠವಾದಿಗಳು ಶ್ರೀಗಳ ಆ ಭೇಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಸ್ವರ ಎತ್ತಿದರಂತೆ ! ಜನ್ಮದಿಂದ ಯಾರೂ ಸ್ಪೃಶ್ಯರೂ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಕಲಂಕದಿಂದ ಮತಾಂತರ ಭವ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದಿದೆ. ದೇಶ ಎರಡು ಹೋಳಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಕಲಂಕವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ! ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳಂಥ ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರದ ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮಠಾಧೀಶರು, ನೂರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಾಶ್ಮೀರ ದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇಂದು ಕಾಶ್ಮೀರ ಸಮಸ್ಯೆಯೆ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅವರ ಮಹಾ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮಾರು ಹೋದ ನಾನು, ಪೂಜ್ಯ ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅವರ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ ನಾಡಿನ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ , ಐಕ್ಯತೆಗೆ , ಸಮಗ್ರತೆಗೆ , ಸುಭದ್ರತೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಭಗವಂತನು ನಮ್ಮನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲಿ. ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಗಳವರು ನೂರು ವಸಂತ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯೆ ಇದ್ದು ನಮ್ಮನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಲಿ, ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ !

(‘ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ’ ಸಂ. – ವರದರಾಜ ಹುಯಿಲಗೋಳ, ಪ್ರ – ಸನ್ಮಾನ ಸಮಿತಿ, ಧಾರವಾಡ – ೧೯೯೦.)

●

೫-೧೧

ದೇವಸಮಾನರು ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು

ಸಾವಿರಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿದ ಸಭಾಭವನ. ಆ ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಮಲಪುಷ್ಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಧುವನ್ನು ಹೀರುವ ದುಂಬಿಗಳಂತೆ ವೇದಿಕೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸುತ್ತುಬಳಸಿದ್ದವು. ಎಂತಹ ಮೇಧಾವಿಗಳಾದ ಭಾಷಣಕಾರರ ಸಭೆಯಲ್ಲೂ ಗದ್ದಲ ಮಾಡುವುದೇ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅದೇ ಸಮೂಹ ಅಂದು ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಎರಡು ನಿಮಿಷ ತಡವಾಗಿ ಸಭಾಭವನ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ನನಗೆ ವಿಸ್ಮಯವು ಕಾಯ್ದಿತ್ತು. ಕಣ್ಣ ರೆಪ್ಪೆಯನ್ನೂ ಅಲುಗಿಸದೆ ಅನಿಮಿಷರಂತೆ ಕುಳಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೇಂದ್ರ ಹುಡುಕಿದೆ. ಚಳಿಗಾಲದ ಸೂರ್ಯನಿಲ್ಲದ ಬೆಳಗಿನ ಮಂದ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ತೇಜೋಮಯರಾದ ಒಬ್ಬ ಸತ್ಪುರುಷರು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ದರ್ಶನದ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಕೈಗಳೆರಡೂ ನನಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಂದಿಸಿದವು. ಬಹುಶಃ ನನ್ನ ಆತ್ಮವು ಆ ಮಹಾನ್ ಆತ್ಮದ ಮಹತಿಯನ್ನು ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ ಕ್ಷಣವದು ! ಚಿಕ್ಕ ನಿಲುವಿನ, ಚೊಕ್ಕ ಬಂಗಾರದಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಮುಖ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸೂರ್ಯನಂಥ ಕಣ್ಣುಗಳು... ನೋಡಿಯೇ ಯಾರಾದರೂ ತಲೆಬಾಗುವಂತಹ ದಿವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ... ಅವರ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಹೊರಟ ಮಾತು 'ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತೆ, ಸ್ಫಟಿಕದ ಸಲಾಕೆಯಂತೆ, ಮಾಣಿಕ್ಯದ ದೀಪ್ತಿಯಂತೆ'... ಶ್ರೀಬಸವೇಶ್ವರರು ಇಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಬರೆದಿರಬಹುದೇ ? ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಆಕಾಶದಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುವ ಶ್ರಾವಣದ ಮಳೆಯಂತೆ ಹೃದಯದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೃದಯವನ್ನೂ ಸೇರಿ ತಣಿಸುವಂತಹ ಆ ಮಾತುಗಳು !!... ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಂತೆ ನಾನೂ ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧಳಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಪರಿವೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಕುಳಿತೆ. ಕೊಡ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವಂತೆ ಆ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಗಳ ಒಂದೊಂದು ಮಾತು ಸತ್ಯದ ಒಂದೊಂದು ಮುಖದ ದರುಶನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಸಿದ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಹಿತಮಿತವಾದ ಗುಟುಕನ್ನು ನೀಡುವ ತಾಯಿಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಸಭಿಕರಿಗೆ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಗಳವರು ಸುಜ್ಞಾನದ ಪಾಯಸಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ತುಪ್ಪ ಬೆರಸಿ ಉಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ! ಅವರ ಅಸ್ಖಲಿತ ವಾಣಿ, ಅನುಪಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸುಂದರ ಅಲಂಕಾರ, ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡವು. ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ ಜನತೆಯನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ನಡೆಯಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಆ ಜ್ಞಾನ, ಆ ಕಳಕಳಿ, ಆ ವಾಕ್ಪಟುತ್ವ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ನಮ್ಮ ಪುರಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಆಳಿದ ಅರಸರು ರಾಜರ್ಷಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಓದಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ

ದೇಶದ ಇಂದಿನ ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಧರ್ಮಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಜನಾನುರಾಗದಿಂದ ಇಂದು ಅನಭಿಷಿಕ್ತ ದೊರೆಗಳಾಗಿದ್ದುದು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ, ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ. ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಚಿಕ್ಕದು; ಇದ್ದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವವರು ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ ಜನ... ಅದರಲ್ಲೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಅರಿವನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತ ಮನದಿಂದ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಜನತೆಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆಯುವ ಶ್ರೀಗಳವರ ಮಾತೃಹೃದಯ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪೂಜನೀಯವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಸ್ವತಃ ಶ್ರೀಗಳವರೇ ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ: 'ಹೊಳೆಹಳ್ಳಗಳ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲ ಶೇಖರಿಸಿದ ಸಮುದ್ರದ ನೀರು ಉಪ್ಪಾಯ್ತು... ಆದರೆ ತನ್ನ ಹೃದಯ ತೆರೆದು ಪಡೆದ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲ ಧಾರೆ ಎರೆವ ಮೋಡದ ನೀರು ಸಿಹಿಯಾಯ್ತು'. ಪೂಜ್ಯರ ಮಾತು ಮೆಲುಕು ಹಾಕಿದಷ್ಟು ಸಿಹಿಯಾಗಿ ಒಳಗೆ ಬೇರೂರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಮಾತು.

'ಸಾಣೆ ಕಲ್ಲೊಳು ಗಂಧ ಮಾಣದಲೆ ಎಸೆವಂತೆ ಜಾಣ ಗುರುವಿನುಪದೇಶದಿ ಮುಕ್ತಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಹುದು ಸರ್ವಜ್ಞ'. ಸರ್ವಜ್ಞನ ಈ ವಚನದಂತೆ ಶ್ರೀಗಳವರ ಉಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಗಳವರ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ವಿಚಾರಗಳು, ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತಿಳಿದ ನನಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನೂರೆಂಟು ಜಪಮಣಿ ಎಣಿಸುತ್ತ ಮಠಗಳ ಒಳಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ, ಕೆಲ ಸಮಯ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತ, ಹಳೆಯ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳ ಪಂಜರದಲ್ಲೇ ಆಯುಷ್ಯ ಕಳೆಯುವ ಸಾಧುಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ ನಮ್ಮ ದೇಶ. ಆದರೆ ಸವಕಲಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೆಸೆದು, ಜಾತಿಮತಗಳ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ, ದೀನದಲಿತರ ಆರ್ತಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಧಾವಿಸುವ ಪೂಜ್ಯರ ಅಂತಃಕರಣ, ಅವರ ಆರಾಧ್ಯದೈವ ಕನಕನಿಗೊಲಿದ ಗೋವಿಂದನ ಪರಮ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಒಪ್ಪತಕ್ಕ ಮೌಲಿಕ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನೂ ಕಂಡರೆ ಮೈಲಿಗೆ ಎನ್ನುವ ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹರಿಜನ ಕೇರಿಗಳಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿ ಇತ್ತು ಅವರ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಸಲ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮತಗಳ ಧರ್ಮ ಗುರುಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಗೌರವ ತೋರುತ್ತ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಮೂಲ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರಿಗೆ ಶ್ರೀಗಳ ಈ ಹೊಸ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು ಆಘಾತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ನಿರ್ಭಯರಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆದು ವಿಚಾರವಂತರನ್ನು ವಿಸ್ಮಯಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳವರ ಇನ್ನೊಂದು ಮೌಲಿಕ ಗುಣ, ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಅಪಾರ ಕಳಕಳಿ. ಕಾಲಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಅದನ್ನೂ ಮನ್ನಿಸುವ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯ ಅವರಲ್ಲಿದೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೆ, ದ್ವಾರಕೆಯಿಂದ ಪುರಿಯವರೆಗಿದ್ದ ಈ ಭೂಮಿಯು ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಉಡುಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಶ್ರೀ ಬಾಲಲೋಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲಾಭೂಮಿ. ಹಾಗೆ ಅರ್ಥೈಸಿದ ಯತಿವರ್ಯರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಆಪದ್ಬಂಧುಗಳಾಗಿ ದೊರಕಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಕ್ತಪಾತದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಿತ್ತು ಮಾನವ ಧರ್ಮ ಬೋಧಿಸಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಿ ಜನಜಾಗೃತಿ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಕೀರ್ತಿ ಇವರದು. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಈಡಾಗಿ ಜನತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೈಸಿದ ಅವರ ರೀತಿ ಅನುಪಮವಾದದ್ದು. ಒಂಬತ್ತು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದುನೂರಾ ಐವತ್ತು ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ನೀರು, ಆಹಾರ, ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಸಲಹಿದ ಪೂಜ್ಯರು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಸಂತ್ರಸ್ತರಿಗೆ ಧರೆಗಿಳಿದ ದೇವರಾಗಿ ಕಂಡರು. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಳೆಯಾಗದೆ ದುಷ್ಕಾಳವು ಒದಗಿದಾಗ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಗಂಜಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಸಾಯುತ್ತಿರುವ ಹಸು, ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು, ಮೇವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ

ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸೊರಗಿ ಸಾಯುತ್ತಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಹನ್ನೆರಡು ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಉಚಿತ ಊಟ, ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಡವರಿಗೆ ಉಚಿತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಔಷಧೋಪಚಾರದ ಸೌಕರ್ಯ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರವಾಡದ ವಿದ್ಯಾಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯ ಮೈಲಾರಲಿಂಗ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸುತ್ತ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡ ಜೆ.ಎಸ್.ಎಸ್.ನ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು ೧೯೭೩ರಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದಾಗ ಶಾಪಗ್ರಸ್ಥ ಅಹಲ್ಯೆಗೆ ಜೀವದಾನ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀರಾಮನಂತೆ ಪೂಜ್ಯ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಹೊಸ ಕಾಯಕಲ್ಪ ಕೊಡಲು ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರಿಗೆ ಕರೆ ಇತ್ತರು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರು, ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಆಪದ್ಬಂಧುಗಳಾಗಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ನಮಗೆಲ್ಲ ವಂದನೀಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಷಮ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತೀಯ ಜನಾಂಗವೇ ಅನಾಥ ಮಗುವಿನಂತೆ ಕೂಗಿದಾಗ ಈ ಕೂಗಿಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಅಭಯಹಸ್ತ ನೀಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಉಡುಪಿಯ ಪೇಜಾವರ ಮಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಗಳವರು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಸಮಾನರು.

('ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ' ಸಂ. - ವರದರಾಜ ಹುಯಿಲಗೋಳ, ಸನ್ಮಾನ ಸಮಿತಿ, ಧಾರವಾಡ – ೧೯೯೦.)

●

೫-೧೨

ವಿನಯದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ

ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಎಕ್ಕುಂಡಿಯವರ 'ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾನಂದತೀರ್ಥರು' ಎಂಬ ನೀಳ್ಗವಿತೆಗೆ ಅವರು ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದಾಗ ಓದಿ ಚಕಿತನಾಗಿದ್ದೆ. ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧವೆಂದು ಗೊತ್ತಿರದ ಕಾಲ ಅದು. ಚಲನಚಿತ್ರದ ನಟನಿಗೆ ವೇದಾಂತ ಹೇಗೋ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ಹಾಗೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಶ್ರೀಪಾದರ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಆಳವಾದ ಕಾವ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು.

ಅವರ ಮುಖತಃ ಪರಿಚಯ ನನಗಾದದ್ದು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ. ಆಗ ಅವರು ಪರ್ಯಾಯ ಪೀಠಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮಠಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು. ಬೇರೊಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ನಾನು ಆಗ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರಾಗ ಮಧ್ವನವಮಿಯ ಉತ್ಸವದ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿನಾಲು ರಾತ್ರಿ ಬನ್ನಂಜೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಗೆಳೆಯರಂತೆ ಅವರು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನೆನಪು ಇನ್ನೂ ಹಸಿರಾಗಿದೆ.

ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆಗೆ ನಾನು ಹಲವಾರು ಸಲ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರೊಡನೆ ವ್ಯವಹಾರ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳ ಹಾಗೂ ಬಿಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನದು. ಉಳಿದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಂತೆ ಕೇವಲ ಮಠದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಅವರ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬಹಿರ್ಮುಖವಾಗಿ, ಸಮಾಜದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದವನ ಬುದ್ಧಿ ಸುವರ್ಣಮಯವಾಗಿ ಹೃದಯ ಕಾಷ್ಠಮಯವಾಗಿ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಗದುಗಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ ಯತಿಯಾದವನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದರೂ, ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯ ಸೊಗಡಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಲೋಕಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಶ್ರೀಪಾದರ ಕಾರ್ಯ ಸಮೂಹ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಮಾಜವೊಂದು ರೂಪುಗೊಂಡು, ಮೌಲ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಯುಗಕ್ಕೆ ಅವರ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾಲ ದೂರವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರು ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯಪರರು, ಹಸುಮಗುವಿನಂತಹ ಮನಸ್ಸು ಅವರದು. ಯತಿಗಳ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಪೆಡಸಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ವಿನಯ ಮಾಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಒಳತಿರುಳಾಗಿದೆ. ಅಹಂಭಾವ ತಾತ್ತ್ವಿಕವಾಗಿ ಕೂಡ ಉಳಿಯಬಾರದೆಂಬ ನಿಲುವಿನಿಂದಲೇ ದ್ವೈತ ಅದ್ವೈತದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಭೇದಗಳೆಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಪಂಚಭೇದಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಈ ವಿನಯವಿದೆ. ವಿನಯ ಕೇವಲ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೀತಿಯಾಗದೆ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾದರೆ ಹೇಗಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀಪಾದರ ಆಚಾರದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೇ ನಾವು ಮನುಷ್ಯನ ದೈವ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು. ವಿನಯ ದೈವವಾದರೆ ಅದು ಮನುಷ್ಯನ ನಡವಳಿಕೆ, ಮಾತುಕತೆಗಳಷ್ಟನ್ನೇ ಅಲ್ಲ, ಅವನ ಮುಖಭಾವವನ್ನು ಕೂಡ ರೂಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನ ಪ್ರವಾಹ ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಾಗದೆ ಈ ದೈವದತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಯತಿಯಾಗಲಿ, ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಲಿ ಅವರವರಿಗೆ ಅವರವರ ದೈವ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು, ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರು ಇವರು ಕೂಡ ಮಾಧ್ವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸ್ವಾಮಿಗಳೇ. ಆದರೆ ಅವರ ದೈವದಲ್ಲಿ 'ರಾಜ'ರಾಗುವುದಿತ್ತು. ಈ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ರಾಜದರ್ಪ ಸವಾಲು ಹಾಕಿತ್ತು, ಅವರು 'ರಾಜ'ರಾಗಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತರು. ನಮ್ಮ ಈ ಶ್ರೀಪಾದರಿಗೆ ಇಂದಿನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯತಿಯಾದವನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತಾನೆನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸನ್ಯಾಸಿಗೆ ವಿಹಿತವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಧರ್ಮವಿದೆ; ಜಪ, ತಪ, ಆಚಾರ, ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿವೆ, ನೂರೆಂಟು ನಿಯಮಗಳಿವೆ. ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಈ ನೀತಿಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಅವನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಇನ್ನೊಂದು ಪಥವನ್ನು – ತಾವೇ ಕಂಡುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ಉಡುಪಿಯ ಕಡೆಗೋಲು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತ ನವನೀತವನ್ನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಅವರ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ, ಗೌರವ.

('ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ', ಸಂ. – ವರದರಾಜ ಹುಯಿಲಗೋಳ, ಪ್ರ – ಸನ್ಮಾನ ಸಮಿತಿ ಧಾರವಾಡ –೧೯೯೦.)

●

೫-೧೩

ಶ್ರೀಪಾದ ವಿಜ್ಞಪ್ತಿ

ಕದ ಮುಚ್ಚಿರೆ ಎದೆ ಎಚ್ಚರ ಕಳಕೊಂಡಿದೆ ಖೋಡಿ
ಬಂಗಾರದ ಸಿಂಗಾರಕೆ ಹರಿದಿದೆ ಕಂಬನಿ ಕೋಡಿ
ಸೋತಾಗಿದೆ, ಕೂತಾಗಿದೆ ಸರಿದಾರಿಯ ತಡಕಾಡಿ
ವಿಷಮೋನ್ನತ – ಹತ ಪಥದಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯದು ಗಾಡಿ
ಪಥ ಮುಟ್ಟಿದೆ ರಥ ಕೆಟ್ಟಿದೆ ಇದನಾದರೂ ನೋಡಿ
ವಿಷಮಜ್ವರ ಕಾವೇರಿದೆ ತುಡಿಯುತ್ತಿದೆ ನಾಡಿ
ಅರವಿಂದದ ದಳ – ದಳವೂ ಕಳೆಗುಂದಿದೆ ಬಾಡಿ
ಮುಂಜಾವದ ಮರಿಬಿಸಿಲಿಗು ಮಂಜುಗವಿದ ಮೋಡಿ
ರಾಧೆಯ ಬಗೆ ಬರಿದಾಗಿದೆ ತೋಡಿ ರಾಗ ಹಾಡಿ
ಕಣ್ ಬತ್ತಿದೆ, ಬೇಸತ್ತಿದೆ ಬಗೆಯಳಲನು ತೋಡಿ
ನನಗೇತಕೆ ಸುಮ-ಸುಮ್ಮಗೆ ಇಂಥ ಜನರ ಚಾಡಿ
ಏನಾದರು ಎಂತಾದರು ಇದನೊಂದನು ಮಾಡಿ:
''ಕೃಷ್ಣನ ಗೋಪುರದೆದುರಲಿ ತೆರೆದನು
ಕಿಂಡಿಯೊಂದನು ಕನಕ
ಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತರ ಹೃದಯಗೋಪುರದ
ಕಿಂಡಿಯ ತೆರೆಯಿರಿ ನೀವನಕ''

('ನಿವೇದನ', 'ತತ್ತ್ವವಾದ' ವಿಶೇಷ ಸಂಪುಟ, ೧೯೭೮.)

●

೫-೧೪

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಗಳಿಗೆ

ಈ ಕಮಂಡಲು ತುಂಬ ಕರುಣೆಯಿದೆ ಪ್ರೀತಿಯಿದೆ .
ಮೂರು ಲೋಕವನಳೆದ ಚರಣಕಮಲದೊಳಿಡುವ
ಹೂಗಳಿವೆ . ವಿಠ್ಠಲನ ನೆನಪು ನಿಧಿಯನು ಕೊಡುವ
ಹರಕೆಯಿದೆ . ಮುಗುಳುನಗೆ ಮೊಳೆತ ನಿರ್ಭೀತಿಯಿದೆ .
ಕೊಳಲನೂದುವ ಗೊಲ್ಲಗೀವ ಕೆನೆ ಮೊಸರು ಇದೆ .
ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಕರು ಬಿಚ್ಚಿ ಕೊರಳ ಹಗ್ಗವ ಹಿಡಿದು
ಕಡಗೋಲು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಧ್ವರಿಗೊಲಿದು
ಬಂದಿರುವ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಕೆನೆಹಾಲು ಇದೆ .
ಮೂಲಮೂವತ್ತೇಳು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮಕರಂದ
ಇದರೊಳಿದೆ . ಬದರಿಯಲಿ ಬೆಳೆದ ವೃಕ್ಷದ ಹಣ್ಣು
ಸೌಜನ್ಯ ಕುಳಿತಿಹುದು ತೆರೆದು ತಿಳಿವಿನ ಕಣ್ಣು .
ಬಿಡಿಸತೊಡಗಿದೆ ಮಾತು ಭವದ ಸಾವಿರ ಬಂಧ .
ವಿಷ್ಣು ಪಾದೋದಕವ ಕುಡಿದು ಈ ಜೀವ
ಹಗಲಿರುಳು ಪವಣಿಸಿದೆ ಹೃದಯಗಳ ಹೂವ .

('ನಿವೇದನ ', 'ತತ್ತ್ವವಾದ ' ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆ, ೧೯೭೭೮, ಶ್ರೀ ಸು. ರಂ. ಎಕ್ಕುಂಡಿಯವರ 'ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು' ಖಂಡಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ — ಸಂ.)

●

೫-೧೫

ಶ್ರೀಗಳವರು ಮತ್ತು ಪರಿವಾರ

ಶ್ರೀ ರಘುರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಪಾದರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ತಮ್ಮಂದಿರು. ಉಡುಪಿಯ ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಪರ್ಯಾಯದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತವರು. ಉತ್ಸಾಹ, ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇವರದು. ಶ್ರೀಗಳವರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಅನಿಸಿಕೆ ಹೀಗೆ –

''ನಾನು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರನ್ನಾಗಿಯೇ ಕಂಡವನು. ಅವರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಎಂದೋ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನನಗೆ, ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಂತೆ ಅವರು ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆಯೇ ಹೊರತು ನನ್ನ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಲು ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬ ಮಠದ ಅಭಿಮಾನಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ ಅಷ್ಟೇ. ಮಠದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ, ತಪ್ಪಿದಾಗ ಶ್ರೀಗಳವರ ಆಕ್ರೋಶದಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರಂತೆ ನಾನೂ ಸಮಭಾಗಿ. ಆದರೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೇನಾದರೂ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಾವೂ ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನವೇ ಅಂತಿಮವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಊರಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದೇ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರರಾಗುತ್ತೇವೆ.

ಈಗ ಪರ್ಯಾಯದ ಸಿದ್ಧತೆ ಭರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಸರಕಾರೀ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬಿಡುವಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಠದ ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮುಂದೆ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಮಠದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ತ್ಯಾಗ, ಪರಿಶ್ರಮಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ, ಜನೋಪಯೋಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ನಮಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ. ಅವರ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ದುಡಿಮೆಗೆ ನಮ್ಮ ಈ ಪರಿಶ್ರಮದ ಸಹಾಯ ಅತ್ಯಲ್ಪ.''

ಮಠದ ಪ್ರಸಕ್ತ ದಿವಾನಗಿರಿ ಶ್ರೀ ಗುಂಡಾಚಾರ್ಯರದು. ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗಿಂತಲೂ ಹಿರಿಯರು. ಸಂಪ್ರದಾಯಜ್ಞರು. ಅನುಭವಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು. ಜನರನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆಯುಳ್ಳವರು. ಬೇಸರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ನಗಿಸುವ ಹಾಸ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರು. ಇದರಿಂದ ಇವರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಿದೂಷಕನೂ ಹೌದು.

ಶ್ರೀ ಗುಂಡಾಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾರೆ –

ಕಾಪು ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು ಮಠದ ಮೊದಲ ದಿವಾನರು. ಅವರ ಶಿಫಾರಸಿನಂತೆ ಹದಿನೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪೆರ್ಣಂಕಿಲ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗಣಪತಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಜೊತೆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಬೆಳೆದಿದೆ.

ಆಗ ಫಲಿಮಾರು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನನ್ನ ಕಾಲು ಮುರಿಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಸಿದರು. ನಡೆಯಲು ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಎಂದೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ''ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿದ್ದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸಿದೆ. ಈಗ ಕಾಲು ಮುರಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಉಡುಪಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುತ್ತಿಲ್ಲ.''

ನಾನು ಅನಾರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀಗಳವರು ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಮಗಳ ಮದುವೆಯ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನನಗೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮಗಳ ಮದುವೆಯಾದಾಗ ನನ್ನಷ್ಟೆ ಸಂತೋಷ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೂ ಆಗಿತ್ತು.

ಶ್ರೀಗಳವರ ಜೊತೆಗಿದ್ದು ಕೆಲವು ದಿನ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ನನಗೂ ಅವರದೇ ಯೋಚನೆ. ರಾತ್ರಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವಂತೆ ಸ್ವಪ್ನ. ''ಆವು ಸ್ವಾಮಿ ಆವು'' ಎಂದು ಕನಸಿನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲ ನಕ್ಕಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಸ್ವಾಮಿಗಳು.

ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಕೋಪ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಬೇಗ. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೊಸ ಪೆನ್ನೊಂದನ್ನು ಛಟ್ಟನೆ ಮುರಿದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಶಾಂತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ''ನಾನು ದುಡುಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಬೇಸರವಾಯಿತೆ ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಬೇಸರವೆಲ್ಲಾ ಇಳಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ನಾಯಿ ಎಂದರೆ ತುಂಬಾ ಭಯ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ. ಬಾದಾಮಿಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿ. ಒಂದು ಕೆರೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೆ ಕೂತಿದ್ದರು ಸ್ವಾಮಿಗಳು. ಮಠದವರು ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಬೆಲ್ಲ ಕಾಯಿಸುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತರ್ಪಣ ಮುಗಿಸಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ವಾಹನದತ್ತ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲೋ ಇದ್ದ ನಾಯಿಗಳು ಬೊಗಳುತ್ತ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿದವು. ಶ್ರೀಗಳವರು ತುಂಬಾ ಹೆದರಿದ್ದರು. ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು. ಎದುರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ''ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಿ ?'' ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತ ಸಿಡುಕಿದರು – ''ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದು ಬೇಡ. ಈಗಲೇ ಚೆಲ್ಲಿ''. ''ಆಗಲಿ ಸ್ವಾಮಿ'' ಎಂದು ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಕಾರಿನ ಹೊರಗೆ ಬೋರಲು ಹಿಡಿದೆ. ಶ್ರೀಗಳವರು ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಆದರೆ ಚೆಲ್ಲಿದ್ದು ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲನ್ನಲ್ಲ, ಬೇರೊಂದು ತಂಬಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರನ್ನು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಘಟನೆಯೊಂದು ನಡೆಯಿತು. ಪಲಿಮಾರು ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ನಾಣ್ಯಗಳಿಂದ ತುಲಾಭಾರ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಭಾರವನ್ನು ನಿಶ್ಚೈಸಿ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ತುಲಾಭಾರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹಾಕಿದರೂ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ತಕ್ಕಡಿ ಮೇಲೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಆದರೂ

ಶ್ರೀಗಳವರ ಭಾರವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಪೇಜಾವರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಒಂದು ಬೊಗಸೆ ನಾಣ್ಯ ತೆಗೆದು ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳ ತಕ್ಕಡಿ ಜಗ್ಗನೆ ಮೇಲೆದ್ದಿತು. ''ನಿಮ್ಮಿಂದ ನನಗೆ ಬಹಳ ನಷ್ಟವಾಯಿತು'' ಎಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದರು ಪಲಿಮಾರು ಶ್ರೀಪಾದರು. ಇದು ಶ್ರೀಗಳವರ ಗುರುಭಕ್ತಿಗೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನ.

ಅಷ್ಟೇ ಶಿಷ್ಯವತ್ಸಲರು ಸ್ವಾಮಿಗಳು. ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಅವರಿಗೆ. ತಾ. ೨೨-೯-೮೩ರಂದು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಮುಗಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೂತಿದ್ದೆ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ಅಳುದನಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಹಿಂತಿರುಗಿದರೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮುಖ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. 'ಏನಿದು ಸ್ವಾಮಿ' ಎಂದೆ. ''ವಿದ್ಯಾಪೀಠ... ಮಕ್ಕಳು... ಇನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ನಾನು ಈ ಕಡೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಗದ್ಗದಿತರಾಗಿ ನುಡಿದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಮಾತೃಶ್ರೀಯವರ ವಿಯೋಗವಾದಾಗಲೂ ನಾನಿದ್ದೆ. ಆಗಲೂ ದೃಢಮನಸ್ಕರಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಅಯ್ಯೋ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮನಸ್ಸೇ' ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಹೃದಯಿ, ಪರೋಪಕಾರಿ, ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದೊರೆತದ್ದು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗ್ಯ.''

ನರಸಿಂಹ ಭಟ್ಟರು ಮಠದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು. ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಠದ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥರು. ಶ್ರೀಗಳವರಂತೆಯೇ ನಿರಂತರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ದಕ್ಷರು.

ಅವರ ಅನಿಸಿಕೆ ಇದು –

''ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಎರಡನೇ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂಜೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಆಗ ನನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಶ್ರೀಗಳವರು ತಮ್ಮ ಪರ್ಯಾಯ ಮುಗಿಸಿ ಆರು ತಿಂಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀಗಳವರ ಕೆಲಸ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಬರಬಹುದೆಂಬ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡೆ. ಈಗ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದಿಂದ ಮಠದ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಪೇಜಾವರ ಮಠಾಧೀಶರು. ದಿನಕ್ಕೆ ಹದಿನೆಂಟು ಗಂಟೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಗಳವರು ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಯಾಣ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ವಾಹನದಲ್ಲೇ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಹಳೇಹಾಳ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ. ಪರ್ಯಾಯ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕೇವಲ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಭಕ್ತರು ಬಹಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಜನರ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಶ್ರೀಗಳವರು ಸಮಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ತಾವು ಕಾರಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ. ನಾವು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇವೆಂದರು ಜನರು. ಅದು ನನಗೆ ಸಂಕೋಚವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೊನೆಗೂ ಮೆರವಣಿಗೆಗೆ ಒಪ್ಪಿದರು. ಸಮಯವಿಲ್ಲ, ಶ್ರೀಗಳವರು ಓಡುತ್ತ ಹೋದರು. ಜನರೂ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಓಡಿದರು. ಇದೊಂದು ರೀತಿಯ ಓಟದ ಮೆರವಣಿಗೆಯಾಯಿತು. ಹೀಗಿದೆ ಶ್ರೀಗಳವರ ಕಾರ್ಯದ ಒತ್ತಡ.

ಶ್ರೀಗಳವರು ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಣವಿದ್ದು ಕಟ್ಟುವುದಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಬಳಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ಸೇವಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುವವರಿಗೂ ಶ್ರೀಗಳವರಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಲೌಕಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಿದೆ. ವೈದಿಕ ಪಾಠಶಾಲೆಯಿದೆ. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಿದೆ. ಜನತಾ ಕಲ್ಯಾಣ ನಿಧಿಯಿದೆ. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ, ಅನಾಥಾಲಯದ ಯೋಜನೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಜನರು

ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ದುಂದು ವೆಚ್ಚವಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವಿರತವಾಗಿ ದುಡಿದು ಬೇಸತ್ತಾಗ ಚಿಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ವಿರೋಧಿಸಿ ಬೇಸರಪಟ್ಟರೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಬೇಕು ಅನಿಸಿದ್ದಿದೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಗಳವರ ಪ್ರೀತಿ, ಅಭಿಮಾನ, ಹೃದಯ ನೈರ್ಮಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರ ಸದ್ಗುಣಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಆಮೇಲೆ ನಾಚಿಸಿದ್ದವು.''

ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಠದ ವಾಹನ ಚಾಲಕರಾಗಿದ್ದವರು ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಶೆಟ್ಟರು. ಸದ್ಯ ನಿವೃತ್ತರು. ಅವರು ಹೀಗನ್ನುತ್ತಾರೆ–

ದಣಿಗಳ ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮಾರಾಯರೇ ! ಒಂದೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬರ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಸಾಕು. ನನಗೆ ದಾರಿ ಮರೆತರೂ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ರಸ್ತೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವಾಹನ ಮಠದ್ದಾದರೂ ಶ್ರೀಗಳವರು 'ಶಂಕರ ಇಷ್ಟು ಮಂದಿ ಕೂಡಬಹುದಾ? ಭಾರ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತಾ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಸಂಚಾರ. 'ಬರೇಲಿ' ಗುಡ್ಡಗಾಡಿನ ಪ್ರದೇಶ. ದರೋಡೆಕೋರರ ಹಾವಳಿ. ಅನೇಕ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿ ಪೊಲೀಸರ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಳಿಸುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹತ್ತು ಕಿ.ಮೀ.ಗೊಮ್ಮೆ ನಿಂತು ಹೋಗುವ ನಿಧಾನ ಪ್ರಯಾಣ ಅದು ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ನಾವು ಹೊರಬಿದ್ದೆವು. ಪೊಲೀಸರ ಪೂರ್ಣಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಯಂಕರ ಕಾಡು, ಕಗ್ಗತ್ತಲು. ನಮ್ಮ ವಾಹನವಷ್ಟೇ ಚಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವಾಹನದಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲಾ ಉಸಿರು ಬಿಗಿಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಚಳಿಯಾಯಿತು. ಉಲ್ಲನ್ ಟೋಪಿ ಹುಡುಕಿದರು. ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಮಠದವರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ, ದಣಿಗಳು ವಾಹನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಟೋಪಿ ಹುಡುಕಿ, ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಪ್ರಯಾಣ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.

'ಸುಧಾ' ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶ್ರೀಗಳವರ ಜೊತೆಗೇ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವವರು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಪಾರಾಯಣ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕ್ಯಾಷ್ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ಅವರದೇ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇದು –

''ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂದರೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಅತಿ ಸ್ನೇಹ, ಸಲುಗೆ, ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗದಂತೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ. ನಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ಗೆದ್ದು ನಮ್ಮನ್ನು ತಿದ್ದುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಅವರು ಉಪವಾಸ ಕೂಡುತ್ತಾರೆ. ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಪಾಠವನ್ನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಕೂಡಲು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ತಡವಿದೆಯಾದರೂ ಆಗಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾಠಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪಾಠವನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಹಾವೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮುಗಿದು ಮಲಗುವಾಗ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೪.೩೦ಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಎದ್ದಿದ್ದರು. ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಪ್ರಯಾಣ, ಅಂದು ಭಿಕ್ಷೆ ಮುಗಿದಾಗ ಸಾಯಂಕಾಲ ೫.೩೦. ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಹಾನಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಗಡಿಯಾರ ೧೨ ಬಾರಿಸಿತ್ತು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪಾಠಕ್ಕೆ ಕರೆದರು. ಗುರುಗಳು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವರೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ನಮಗೆ ಪಾಠ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.''

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರು ಮಠದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದವರು. ಹದಿನೈದನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿ ಮಠ ಸೇರಿದವರು. ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳ

ಆಶ್ರಯದಲ್ಲೇ ಇದ್ದವರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾರೆ–

''ನಾನು ನನ್ನ ಜಾತಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅನಾಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಗುರುಮಠದಲ್ಲಿ ಬಾಳುವೆ ಎಂದು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ದಿ। ಪಿ. ಪಿ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಹದಿನೈದನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಜೊತೆ ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಸೇರಲು ಬಂದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ''ಮಗು ನೀನು ನನ್ನ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರು'' ಎಂದು ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ನೀಡಿದರು, ಅವರ ಮಾತಿನಂತೆ ನಾನು ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಆಗ ಶ್ರೀಗಳವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಪರ್ಯಾಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದರು.

ನನ್ನ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಧನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಗಳವರು ಕೇವಲ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನನ್ನ ಮದುವೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು, ಮದುವೆ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತೆಂದು ಇಂದಿಗೂ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಠ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋಸಾರಿ ಎಣಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಅನುಗ್ರಹ ಕೇಳಿದೆ. ಅವರು ಮೂರು ಬಾರಿಯೂ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಎಂದೇ ನೀಡಿದರು. ಅದರಂತೆ ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಹೇಗೋ ಏನೋ ಪುನಃ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಅನೇಕ ಸಲ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕೆಲವು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಫಲಾಹಾರ ಬಿಟ್ಟಾಗ ನಾನೂ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದ್ದಾಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಒಂದೇ ಹಿಡಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಅಕ್ಕಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಯಾವ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಡಿಗೆ ಕೆಟ್ಟುಹೋದಾಗ ಬೈದದ್ದೂ ಇದೆ. ಅಡಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾಗ ಊಟ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಕರೆದು ''ಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗೆ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ'' ಎಂದದ್ದೂ ಇದೆ. ತುಂಬಾ ಮಿತಾಹಾರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು. ಅರ್ಧ ಚಪಾತಿ ಜಾಸ್ತಿಯಾದರೂ ಅವರ ದೈಹಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಲು ಅವರ ಪ್ರಧಾನ ಆಹಾರವಾದರೂ ಅವರು ಕುಡಿಯುವುದು ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಲೋಟ. ಇಂದಿಗೂ ಐದು ವರ್ಷದ ಮಗುವಿನ ಆಹಾರ ಸಾಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ, ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವವನ ಜೊತೆಗೂ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಲುಗೆಯಿಂದ, ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಇದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೇ ಅಲ್ಲವೇ ?

('ಉಪಾಯನ', 'ತತ್ತ್ವವಾದ' ಪರ್ಯಾಯ ವಿಶೇಷಾಂಕ, ಜನವರಿ – ಫೆಬ್ರವರಿ, ೧೯೮೪.

ಸಂ. ಭಾರತೀರಮಣಾಚಾರ್ಯ.)

●

